

วรรณกรรมสตรีนอกกระแสหลัก

วรรณกรรมสตรีนอกกระแสหลักแม้จะเป็นงานเขียนของนักเขียนหญิงในกลุ่มโลกที่สาม หรือกลุ่มที่มีโซ่ตะวันตก และถูกมองว่าเป็นงานของคนชั้นล่าง เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับงานเขียนชั้นเลิศของตะวันตกอย่างเช่น บทละครเรื่อง *Hamlet* ของวิลเลียม เชกสเปียร์ (William Shakespeare) และนวนิยายเรื่อง *A Portrait of the Artist as a Young Man* ของเจมส์ จ็อยซ์ (James Joyce) นักเขียนทั้งสองต่างเป็นชาวอังกฤษ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม วรรณกรรมสตรีนอกกระแสหลักก็มีความสำคัญต่อผู้หญิงโลกที่สามในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ และความเท่าเทียมกันระหว่างผู้ชายและผู้หญิง รวมทั้งความทัดเทียมกันทางด้านเชื้อชาติ ผู้หญิงโลกที่สามและพวกตะวันตก นอกจากนี้ทัศนคติในการแบ่งแยกวัฒนธรรมชั้นสูงและวัฒนธรรมชั้นล่าง ได้ถูกยกเลิกไปในคริสต์ศตวรรษที่ 20¹ ก่อนหน้านั้นคือในช่วงศตวรรษที่ 18 ซึ่งเป็นยุคแห่งการล่าอาณานิคมและเป็นยุคที่ตะวันตกเรืองอำนาจ แนวคิดในเรื่องความเหนือกว่าของอารยธรรมตะวันตกมีอิทธิพลต่อบรรดาประเทศที่ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของตะวันตก พวกตะวันตกตั้งตนเองว่าเป็นพวกที่มีอารยธรรมสูงกว่าพวกอาณานิคม ในสังคมตะวันตกเองก็มีการประเมินคุณค่าของงานเขียนจากระดับชนชั้นในสังคม พวกชนชั้นสูงภูมิพี และนายทุนถือว่า พวกของตนเองเท่านั้นที่มีวัฒนธรรม ส่วนพวกชนชั้นล่างคือพวกที่ไม่มีวัฒนธรรม เมื่อตะวันตกเข้ามาปกครองพวกโลกที่สามในฐานะของเจ้าอาณานิคม ตะวันตกตั้งตนเองเป็นนายและทำให้พวกโลกที่สามที่เป็นกลุ่มคนผิวดำได้รับการดูถูกเหยียดหยามจากพวกตะวันตกมากกว่าพวกโลกที่สามกลุ่มอื่น คนผิวดำในทวีปแอฟริกาจำนวนมาก ถูกกวาดต้อนไปเป็นทาสและถูกนำไปขายทอดตลาด คนกลุ่มนี้จึงกลายเป็นคนผิวดำพลัดถิ่นที่อพยพมาจากบ้านเกิดเมืองนอน และไปตั้งรกรากอยู่ในยุโรปและอเมริกา ในขณะที่ผู้ชายในโลกที่สามถูกพวกตะวันตกทำการกดขี่ ผู้หญิงในโลกที่สามกลับถูกผู้ชายในโลกที่สามด้วยกันและพวกตะวันตกกดขี่ในเวลาเดียวกัน พวกเธอถูกลดทอนสถานภาพให้กลายเป็นเพียงวัตถุทางเพศ ถูกล่วงละเมิดและกระทำทารุณทางเพศ ได้รับความเหลื่อมล้ำทางเพศ และเชื้อชาติ

วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในประเทศที่ตกเป็นอาณานิคมของตะวันตกมีความคล้ายคลึงกันทั้งในด้านการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ พวกตะวันตกพยายามเข้าไปแทรกแซงในเรื่องการบริหารประเทศโลกที่สาม พวกโลกที่สามถูกตะวันตกเอารัดเอาเปรียบทางด้านเศรษฐกิจ ประชากร

¹ ธีรยุทธ บุญมี, *ความคิดหลังตะวันตก* (กรุงเทพมหานคร : สายธาร, 2546), หน้า 36.

ส่วนใหญ่ในโลกที่สามต้องประสบกับภาวะความยากจน มีการนำนโยบายทางด้านการศึกษาของตะวันตกมาใช้ พวกโลกที่สามมีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนตามหลักสูตรของตะวันตก วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในโลกที่สาม จะเห็นได้ว่า พวกโลกที่สามได้เรียนรู้วัฒนธรรมด้านภาษาของตะวันตกนอกเหนือไปจากวัฒนธรรมด้านอื่นๆ เมื่อถึงคริสต์ศตวรรษที่ 20 การขยายตัวของอำนาจตะวันตกได้ถึงจุดสิ้นสุดลง เนื่องจากขัดผลประโยชน์กันเอง จนนำไปสู่การเกิดสงครามโลกถึงสองครั้ง ด้วยเหตุนี้เองจึงกลายเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิวัติต่อต้านตะวันตก ประเทศที่ตกเป็นอาณานิคมหาทางต่อสู้เพื่อให้ตนเองได้เอกราช อาทิ การต่อสู้ของสิงคโปร์ที่นำไปสู่อิสรภาพในค.ศ. 1959 การต่อสู้ในโรดีเซียได้จนกระทั่งได้รับเอกราชในค.ศ. 1980 หลังจากที่ประเทศอาณานิคมสามารถผลักดันการต่อสู้เพื่อเอกราชจนได้รับชัยชนะ อำนาจทางการเมืองในโลกได้กระจายไปสู่ประเทศต่างๆ อย่างทัดเทียมกันมากขึ้น²

นอกจากการต่อสู้ทางการเมืองแล้ว ยังมีการต่อสู้ทางสังคม เพื่อลดช่องว่างทางด้านชนชั้นระหว่างชนชั้นสูงและชนชั้นล่างในสังคม ชนชั้นทางเพศระหว่างเพศชายและเพศหญิง รวมทั้งการเหยียดสีผิวระหว่างพวกตะวันตกและพวกโลกที่สาม ซึ่งนำไปสู่การเกิดปฏิกิริยาสะท้านกลัวด้วยสิทธิมนุษยชนในค.ศ. 1948 และทำให้คนผิวสี ชนกลุ่มน้อย รวมทั้งชนกลุ่มย่อยในสังคมมีสิทธิมีเสียงมากขึ้น ผู้หญิงก็ได้รับการยอมรับและมีสิทธิทัดเทียมกับผู้ชายมากขึ้นด้วย³ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการลดช่องว่างทางเพศ ชนชั้น และเชื้อชาติ ส่วนหนึ่งมาจากวรรณกรรมสตรีนอกกระแสหลักนั่นเอง ในเวลาเดียวกันจะเห็นได้ว่า วรรณกรรมสตรีนอกกระแสหลักสะท้อนให้เห็นผลกระทบอันใหญ่หลวงจากการถูกกดขี่ทางเพศ ชนชั้น และเชื้อชาติ ที่เกิดขึ้นแก่ผู้หญิงโลกที่สาม ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับชุมชน วรรณกรรมสตรีนอกกระแสหลักมิได้เป็นเพียงงานเขียนของผู้หญิงในโลกที่สามเท่านั้น แต่ยังช่วยเปิดพื้นที่ในสังคมกระแสหลักให้แก่พวกเธอซึ่งได้รับการขนานนามว่าเป็นพวกชายขอบ⁴ โดยอาศัยการเล่าเรื่องอีกด้วย

² ธีรยุทธ บุญมี, *โลก Modern & Post Modern* (กรุงเทพมหานคร: สายธาร, 2546), หน้า 108-109.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 110.

⁴ พวกชายขอบ (marginal people) คือ พวกที่มีชีวิตอยู่กึ่งกลางหรือห่างไกลจากศูนย์กลางทั้งในทางภูมิศาสตร์และสังคมวัฒนธรรม โปรดศึกษาเพิ่มเติมจาก สุริชัย หวันแก้ว, *กระบวนการกลายเป็นคนชายขอบ: Marginalization* (กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2546) หน้า 12-13.

3.1 ลักษณะสำคัญของวรรณกรรมสตรีนอกระแสดั้งเดิม

วรรณกรรมสตรีนอกระแสดั้งเดิมคือ วรรณกรรมที่ถูกสร้างขึ้นโดยผู้หญิงในโลกที่สาม หรือผู้หญิงที่มีโชะตะวันตกซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักเขียนที่อยู่ในชนชั้นกลางและมีการศึกษา นักเขียนเหล่านี้ประสบชะตากรรมร่วมกับผู้หญิงโลกที่สามในเรื่องการถูกกดขี่ทางเชื้อชาติ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นตัวแทนของผู้หญิงโลกที่สามซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในชนชั้นล่าง ในการเรียกร้อยลิตทิวความเท่าเทียมกันระหว่างผู้ชายและผู้หญิง วรรณกรรมสตรีนอกระแสดั้งเดิมแบ่งอย่างกว้างๆออกได้เป็นสองด้านด้วยกัน คือ ด้านแรกมักจะนำเสนอประเด็นเรื่องผู้หญิงกับการถูกกดขี่ในรูปแบบต่างๆ เช่น การถูกล่วงละเมิดและกระทำทารุณทางเพศ การถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ชาย ประเด็นนี้เกิดขึ้นภายใต้โครงสร้างของสังคมนะบอบปีศาจที่ให้ความสำคัญกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ดังที่เราเรียกกันว่า “ระบอบชายเป็นใหญ่” ขณะเดียวกันในสังคมนะบอบนี้ยังมีการกดขี่ผู้หญิงที่เกิดจากอำนาจของผู้หญิงด้วยกัน แต่อำนาจนี้ก็ยังคงอยู่ภายใต้อำนาจแบบชายเป็นใหญ่ นักเขียนหญิงนอกระแสดั้งเดิมบางคนอาจนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับอำนาจของตะวันตก ที่เผด็จการครอบงำประเทศโลกที่สามซึ่งแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างทางอำนาจของเจ้าอาณานิคมตะวันตก ความเหลื่อมล้ำทางด้านเชื้อชาติระหว่างเจ้าอาณานิคมและประเทศโลกที่สามที่ตกเป็นอาณานิคม ซึ่งเชื่อมโยงไปถึงการกดขี่ผู้หญิงโลกที่สาม โดยพวกตะวันตก นอกจากนี้ยังมีเนื้อหาที่กล่าวถึงความเหลื่อมล้ำทางด้านชนชั้นระหว่างผู้หญิงโลกที่สามและผู้หญิงตะวันตก การถูกกดขี่ทางเพศในโลกทุนนิยมของผู้หญิงโลกที่สามที่เป็นแรงงานอพยพในยุโรปและอเมริกา การถูกปิดกั้นโอกาสในการประกอบอาชีพและถูกจำกัดค่าจ้างแรงงาน ส่วนด้านที่สองมีเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อต้านอำนาจแบบชายเป็นใหญ่ และตะวันตก ซึ่งเป็นอำนาจที่กดขี่ผู้หญิงโลกที่สามในรูปแบบต่างๆ ในการต่อต้านกับอำนาจทั้งสองอย่าง ผู้หญิงไม่สามารถต่อต้านอย่างตรงไปตรงมาได้ เนื่องจากสถานภาพของผู้หญิงที่ตกเป็นรองผู้ชายในสังคมนะบอบปีศาจที่เอื้อประโยชน์ให้ผู้ชายกดขี่ผู้หญิง รวมทั้งสถานภาพของการตกเป็นอาณานิคมตะวันตก ดังนั้นผู้หญิงโลกที่สามจึงต่อต้านกับอำนาจทั้งสองโดยการอาศัยงานเขียนของตนเองเป็นกระบอกเสียงในการเรียกร้อยลิตทิวความเท่าเทียมกันระหว่างผู้ชายและผู้หญิง รวมทั้งด้านเชื้อชาติ เสียงของผู้หญิงในโลกสาธารณะช่วยให้สถานภาพของผู้หญิงดีขึ้น การเปิดเผยเรื่องราวเกี่ยวกับการถูกกดขี่ทางเพศ ชนชั้น และเชื้อชาติของผู้หญิงโลกที่สามทำให้โลกประณามผู้ที่ทำการกดขี่ ผู้หญิงโลกที่สามจึงมีสิทธิมีเสียงมากยิ่งขึ้น การศึกษาสถานภาพความเป็นหญิงของผู้หญิงโลกที่สามจากวรรณกรรมสตรีนอกระแสดั้งเดิมจะช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจในอัตลักษณ์ของผู้หญิงนอกระแสดั้งเดิมได้ดียิ่งขึ้น

3.1.1 ภาพตัวแทนของวรรณกรรมสตรีนอกกระแสหลัก

ในบรรดางานเขียนของนักเขียนหญิงโลกที่สาม งานเขียนของผู้หญิงผิวดำมีความเด่นชัดในเรื่องการนำเสนอเนื้อหา เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางเพศในสังคมแบบปิตาธิปไตย รวมทั้งอคติทางเชื้อชาติ เนื่องจากผู้หญิงผิวดำผ่านประสบการณ์ในเรื่องการถูกเหยียดหยามจากพวกตะวันตกที่เป็นคนผิวขาวมาช้านานนับร้อยปี

จากการศึกษางานเขียนของผู้หญิงผิวดำพบว่า กว่าสองร้อยปีมาแล้ว ประวัติศาสตร์ด้านงานเขียนเกี่ยวกับผู้หญิงผิวดำในอเมริกาได้ถูกเริ่มขึ้นโดยในปีค.ศ. 1746 งานเขียนชื่อ *Bars Fight* ของลูซี่ เทอร์รี่ (Lucy Terry) ได้ปรากฏสู่สายตาสาธารณชนในรูปของกวีนิพนธ์ เนื้อหาของกวีนิพนธ์บทนี้ กล่าวถึงการจู่โจมชาวอเมริกันพื้นเมืองโดยการเข้ามาตั้งรกรากของพวกผิวขาวใน Deerfield ของมลรัฐ Massachusetts รวมทั้งกวีนิพนธ์ชื่อ *Poems on Various Subjects* และ *Religious and Moral* ของ Phillis Wheatley (Phillis Wheatley) ในปีค.ศ. 1773 งานเขียนของบุคคลทั้งสองยืนยันถึงการมีอยู่จริงในเรื่องของการใช้เสียง (voices) ของผู้หญิงผิวดำในศตวรรษที่ 18 ในขณะที่ผู้หญิงผิวดำในศตวรรษที่ 19 ก็ได้สร้างเสียงของผู้หญิงโดยการพูดถึงประเด็นปัญหา ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติเกี่ยวกับคนผิวดำ⁵ จากประวัติศาสตร์ด้านงานเขียนนับแต่อดีตเป็นต้นมา จะเห็นได้ว่าเสียงของผู้หญิงนอกกระแสหลักไม่เคยขาดหายไป พวกเขาพยายามสร้างงานเขียนของตนเองขึ้นมาในรูปแบบต่างๆ อาทิ งานเขียนประเภทเรื่องเล่า เรื่องอ่านเล่น กวีนิพนธ์ หรือแม้แต่เรื่องร้อยแก้ว เพื่อลบล้างภาพลักษณ์ในเชิงลบของผู้หญิงผิวดำในวรรณกรรมอเมริกัน

นวนิยายของผู้หญิงผิวดำที่เป็นที่รู้จักในยุคแรกสุดคือ นวนิยายเรื่อง *Our Nig or Sketches From the Life of a Free Black* (1859) ของ แฮเรียท วิลสัน (Harriet Wilson) ตัวละครเอกหญิงฟราโด (Frado) เติบโตมาจากเด็กผู้หญิงผิวดำผู้มีความขยัน ซื่อสัตย์ มีพ่อแม่เป็นพวกเลือดผสม เธอไม่ได้เป็นผู้หญิงตามแบบฉบับของผู้หญิงผิวดำในวรรณกรรมอเมริกัน คือ ไม่ได้เป็นที่เลี้ยงเด็กและไม่ใช่นักเขียนเสเพล แต่เธอเป็นผู้หญิงที่ได้รับความยุติธรรมจากโครงสร้างทางสังคมที่เปิดทางให้ปัจเจกบุคคลปฏิบัติต่อคนผิวดำราวกับว่าไม่ใช่มนุษย์ วิลสันนำเสนอแนวคิดในเรื่องการคำนึงถึงคุณค่าในตนเองของผู้หญิงผิวดำ เธอตระหนักถึงขอบของการเขียนนวนิยายในช่วยเวลานั้นอย่างดี

⁵ Robyn L. Rosen, *Women's Studies in the Academy: Origins and Impact* (New Jersey: Pearson Prentice Hall, 2004), p. 288.

รูปแบบในงานเขียนของเธอ เธอใช้ถ้อยคำที่คมคายและสร้างให้ตัวละครฟราโดกลายเป็นผู้หญิงที่กล้าหาญ⁶

สำหรับวรรณกรรมประเภทเรื่องเล่าเกี่ยวกับทาสผู้หญิงผิวดำที่น่าสนใจ ได้แก่ วรรณกรรมเรื่อง *Incidents in the Life of a Slave Girl* ซึ่งเป็นเรื่องเล่าของแฮเรียท จาคอบส์ (Harriet Jacobs) ได้รับการตีพิมพ์ใน ค.ศ. 1861 ภายใต้ชื่อของลินดา เบรนท์ (Linda Brent) จาคอบส์เป็นทาสผู้หญิงในตอนใต้ของคาโรไลนา ผู้ซึ่งลี้ภัยตอนอายุ 27 ปี เรื่องราวของเธอได้รื้อถอนความหมายแห่งประสบการณ์ของทาสผู้หญิงที่เกี่ยวพันกับเรื่องเล่าของทาสผู้ชายและโลกของพวกเขาที่ถูกรอบตัวเธอ ในความเป็นทาสผู้หญิงเธอต้องเผชิญกับการคุกคามทางเพศจากเจ้านายผิวขาว เธอต้องมีความอดทนและความตั้งใจที่จะปลดปล่อยตัวเองและลูกๆ ของเธอให้เป็นอิสระ อย่างไรก็ตาม ประเด็นความแตกต่างเกี่ยวกับตัวละครเอกหญิงระหว่างงานเขียนเรื่อง *Our Nig or Sketches From the Life of a Free Black* และงานเขียนเรื่อง *Incidents in the Life of a Slave Girl* คือ ฟราโดต้องเผชิญกับเจ้านายผู้หญิงและลูกสาวที่โหดร้าย ในขณะที่ตัวละครฝ่ายชายในเรื่องเกิดความเห็นอกเห็นใจเธอ แต่อย่างไรก็ตาม พวกเขาก็ไม่อาจที่จะต้านกับความร้ายกาจของพวกผู้หญิงตะวันตกในครอบครัวได้ ส่วนจาคอบส์สามารถอาศัยอยู่ในบ้านของย่าเป็นเวลาถึง 7 ปี และได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มของผู้หญิงจนกระทั่งสามารถหนีเอาตัวรอดได้⁷ ทั้งวิลสันและจาคอบส์ได้บอกปิดชนบของงานเขียนประเภทบันเทิงคดีของผู้หญิงผิวขาวที่จบลงอย่างมีความสุขด้วยการแต่งงาน⁸ แต่รักษาอัตลักษณ์ในเชิงสร้างสรรค์ของนักเขียน โดยกำหนดให้ตัวละครผู้หญิงนอกกระแสหลักมีบุคลิกที่กล้าหาญ เด็ดเดี่ยว มีชีวิตอยู่ด้วยความหวัง และประสบความสำเร็จในชีวิต ในฐานะของผู้เล่าเรื่อง จาคอบส์พยายามที่จะบอกผู้อ่านในเรื่องความต้องการของเธอที่จะปลดปล่อยตนเองและลูกๆ ให้เป็นอิสระ เธอได้แสดงให้เห็นว่าเธอมีอำนาจเหนือเจ้านายในขณะที่ตนเองหลบซ่อนตัวอยู่ในบ้านของย่า เธอทำให้เขาเชื่อว่าเธอได้ออกไปจากพื้นที่ในรัฐที่เธอตกเป็นทาสแล้ว พร้อมกันนี้เธอได้เล่าอีกว่าตนเองประสบความสำเร็จในการได้งานทำหลังจากที่หนีเอาตัวรอดและมีความสุขอยู่กับลูกๆ ของเธอในภาคเหนือ ความเป็นทาสมิได้เป็นอุปสรรคที่ทำลายความเชื่อมั่นในตัวเองของเธอเลย เธอยังคงเข้มแข็งและฟันฝ่าความยากลำบากในการหนีเอาตัวรอด⁹ ความเหมือนที่ปรากฏอยู่ในเรื่องเล่าของทาสผู้หญิงผิวดำก็คือบทบาทของผู้หญิงและแรงบันดาลใจที่จะต่อสู้กับการถูกกดขี่ นอกจากนี้ความเป็นพี่น้องระหว่างกลุ่มผู้หญิง (sisterhood) ผิวดำและความ

⁶ Ibid., pp. 289.

⁷ Ibid., pp. 290-291.

⁸ Ibid., p. 291.

⁹ Ibid., p. 289.

เกี่ยวพันระหว่างผู้หญิงผิวดำและผู้หญิงผิวขาวที่ปรากฏในวรรณกรรมยุคต่อมากลายเป็น
 พยานหลักฐานในขอบของเรื่องเล่าของทาสผู้หญิงผิวดำ¹⁰ มีข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ เรื่องเล่า
 เกี่ยวกับทาสผู้หญิงผิวดำที่ถูกเขียน โดยผู้หญิงโลกที่สาม ไม่ได้มุ่งเน้นแค่ประเด็นผู้หญิงถูกกดขี่ทาง
 เพศ แต่พวกเขาต้องการแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่เกิดขึ้นมากกว่านั้น ซึ่งก็คือชัยชนะที่ได้รับมาอย่าง
 ยากลำบากภายหลังจากหลุดพ้นจากความเป็นทาส เรื่องเล่าของพวกเขาจะแสดงถึงเกียรติยศ
 ศักดิ์ศรี และความภาคภูมิใจของพวกเขาที่สามารถต่อสู้และเอาชนะอุปสรรคได้¹¹

ในช่วงสิ้นสุดคริสต์ศตวรรษที่ 19 งานเขียนในรูปของจดหมายของอลิส ดันบาร์ เนลสัน
 (Alice Dunbar Nelson) ก็มีปรากฏให้เห็นด้วยเช่นเดียวกัน นอกจากนี้เธอยังมีงานเขียนในรูปของ
 บันทึกประจำวัน (diary) อีกด้วยคือ *Give Us Each Day, The Diary of Alice Dunbar-Nelson* ซึ่ง
 จัดพิมพ์โดย กลอเรีย ฮัลล์ (Gloria Hull)

ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 งานเขียนประเภทอัตชีวประวัติของผู้หญิงผิวดำกลับกลายเป็นงาน
 เขียนที่ผู้ประพันธ์หลีกเลี่ยงการเปิดเผยเรื่องราวส่วนตัว¹² ภาพจำลองของผู้หญิงผิวดำในวรรณกรรม
 ส่วนใหญ่เป็นคนยากจน ไม่ได้รับการศึกษา แต่เป็นคนเข้มแข็ง รู้จักเคารพตนเองและผู้อื่น
 ภาพลักษณ์ของพวกเขาไม่ได้เป็นไปตามที่สังคมคาดหวัง แต่พวกเขาได้สร้างภาพลักษณ์สำหรับ
 ตนเองขึ้นมา¹³ ในช่วงต้นทศวรรษ 1970 นวนิยายเรื่อง *Their Eyes Were Watching God* (1937) ของ
 โซร่า นีลเล่ เซอร์สตัน (Zora Neale Hurston) นักเขียนสตรีผิวดำได้นำชื่อเสียงกลับมาสู่เธออีกครั้ง
 หนึ่ง หลังจากเธอเสียชีวิตไปแล้ว ก่อนหน้านั้นเธอมีผลงานหลายชิ้น อาทิ บันทึกคดีที่เป็นเรื่อง
 สั้นซึ่งได้รับการตีพิมพ์ในวารสาร *Opportunity* รวมทั้งเรื่องสั้นอีกหลายเรื่อง นวนิยายเรื่อง *Their
 Eyes Were Watching God* ได้เปลี่ยนแปลงจุดมุ่งหมายในการเขียนนวนิยายเรื่องนี้ ซึ่งจากเดิมเป็น
 วรรณกรรมเพื่อการประท้วงในเรื่องเชื้อชาติไปสู่การสำรวจการเคลื่อนไหวของวัฒนธรรมผิว
 ดำ ในฐานะที่เป็นผู้หญิงที่กล้าหาญ ผู้หญิงผิวดำที่ไม่ได้รับการศึกษา เป็นคนธรรมดา พวกเขา
 ต้องค้นหาตัวตนของผู้หญิงในชุมชนผิวดำ เพื่อนำไปสู่การนิยามความหมายทางด้านอัตลักษณ์ของ
 พวกเขา¹⁴

¹⁰ Ibid., p. 290.

¹¹ Ibid.

¹² Ibid., p. 292.

¹³ Ibid., p. 292-293.

¹⁴ Ibid., p. 294.

วรรณกรรมของผู้หญิงผิวดำในช่วงทศวรรษ 1960, 1970 และ 1980 ยังคงมีรูปแบบที่เป็นไปตามขนบของวรรณกรรมในอดีต แต่ก็มีความแตกต่างไปจากเดิมด้วยเช่นเดียวกัน กล่าวคือขนบของเรื่องเล่า บันเทิงคดี อุตชีวประวัติ และละคร ซึ่งแต่เดิมมักต่อต้านภาพจำลองของผู้หญิงผิวดำในเชิงลบ และสร้างภาพจำลองที่ตรงกันข้ามโดยการกำหนดให้ผู้หญิงผิวดำเป็นผู้หญิงที่เข้มแข็งสามารถเอาชนะต่อความยากลำบาก เปลี่ยนมาเป็นการนำเสนอประสบการณ์ของผู้หญิงผิวดำในทุกแง่มุม อาทิ ความอ่อนแอและความล้มเหลว รวมทั้งความเข้มแข็งและความสามารถที่มีอยู่ในเชื้อชาติของตนเอง ตลอดจนการกดขี่ทางเพศ ตัวละครผู้หญิงผิวดำที่ถูกสร้างขึ้นจากงานเขียนมีทั้งผู้หญิงที่กล้าหาญสมบูรณ์แบบ ผู้หญิงเซเฟล และเหยื่อที่หมดหนทางต่อสู้ผู้หญิงผิวดำ¹⁵

3.1.2 วรรณกรรมสตรีนอกระแสหลักกับแนวคิดสำคัญ

จากลักษณะเด่นในเรื่องการต่อต้านอำนาจของตะวันตกและอำนาจแบบชายเป็นใหญ่ที่ปรากฏในวรรณกรรมสตรีนอกระแสหลักของผู้หญิงผิวดำทำให้เรามองเห็นว่า จุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์ผลงานของนักเขียนหญิงโลกที่สามสอดคล้องกับแนวคิดหลังตะวันตก (Post-Western หรือ Post-Colonial)* และแนวคิดสตรีนิยม (Feminism)¹⁶ ในคริสต์ศตวรรษที่ 18 ซึ่งเป็นยุคเริ่มแรกเกี่ยวกับงานเขียนของผู้หญิงผิวดำเราจะเห็นว่า เนื้อหาของวรรณกรรมมักจะกล่าวถึงแต่ตัวละครฝ่ายหญิงที่ตกเป็นฝ่ายถูกกระทำ รวมทั้งประสบการณ์อันเลวร้ายที่ตัวละครเหล่านั้นได้รับ ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 และคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีการนำเสนอเนื้อหาที่ต่อต้านอำนาจแบบปิตาธิปไตยและอำนาจตะวันตกในวรรณกรรม ความเปลี่ยนแปลงของเนื้อหาที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมาจากการพัฒนาทางด้านการศึกษาของผู้หญิงโลกที่สาม หลักสูตรทางด้านการศึกษาที่ตะวันตกปูพื้นให้แก่พวกโลกที่สามมีส่วนผลักดันให้พวกโลกที่สามรู้เท่าทันและกล้าที่จะลุกขึ้นมาตอบโต้กับตะวันตก รวมทั้งอำนาจแบบปิตาธิปไตย ความพยายามที่จะหลุดพ้นจากอำนาจของตะวันตกทำให้นักเขียน

¹⁵ Ibid., p. 297.

* แนวคิดหลังอาณานิคมอาศัยมุมมองที่ว่าถึงแม้ว่าประเทศต่างๆที่เคยตกเป็นเมืองขึ้นจะได้รับเอกราชแล้ว แต่ความคิดแบบกดขี่อาณานิคมก็ยังคงผลิตออกมานักคิดตะวันตก และนักคิดในอดีตประเทศอาณานิคมอย่างไม่หยุดยั้ง รวมทั้งยังมีความคิดที่เป็นแบบอาณานิคม คือคล้ายตามระบบคิดในเรื่องการพัฒนาให้ทันสมัย หรือนิยมขึ้นชอบความเป็นตะวันตก การหลุดพ้นจากกรอบคิดของตะวันตกคือการรื้อถอนองค์ความรู้เดิมที่อิงตะวันตก แล้วสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของชาติตนเองขึ้นมา

¹⁶ แนวคิดสตรีนิยมมีส่วนสำคัญในการผลักดันสถานภาพของผู้หญิงให้มีโอกาสเท่าเทียมกับผู้ชาย แนวคิดนี้มีจุดมุ่งหมายที่ต้องการขจัดความไม่เท่าเทียมกันทางเพศที่เกิดจากการเลือกปฏิบัติทางเพศและความลำเอียงที่ไร้เหตุผล โปรดศึกษาเพิ่มเติมจาก วารุณี ภูธินิสินธิ, สตรีนิยม: ขบวนการและแนวคิดทางสังคมแห่งศตวรรษที่ 20 (กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2545), หน้า 1-5.

หญิงโลกที่สามสร้างวรรณกรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของตนเอง ค้นหาความเป็นรากเหง้าโดยหันกลับไปหาวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แตกต่างจากวัฒนธรรมตะวันตก พร้อมทั้งยกย่องเชิดชูวัฒนธรรมของชาติว่ามีคุณค่าทัดเทียมกับวัฒนธรรมตะวันตก ในขณะที่เดียวกันตัวละครในวรรณกรรมนอกกระแสหลักของนักเขียนหญิงในโลกที่สามก็สะท้อนให้เห็นภาพลักษณ์ของผู้หญิงโลกที่สามที่มีจิตใจกล้าหาญเด็ดเดี่ยว มีความมุ่งมั่น กล้าที่จะต่อกรกับอำนาจแบบปิตาธิปไตย เพื่อความอยู่รอดในสังคม เป็นที่น่าสังเกตว่าการนำเสนอประเด็นเรื่องการกดขี่ผู้หญิงในวรรณกรรมสตรีนอกกระแสหลักแตกต่างจากงานเขียนของนักเขียนหญิงตะวันตก เนื่องจากผู้หญิงโลกที่สามถูกผู้ชายโลกที่สามและพวกตะวันตกกดขี่ ส่วนผู้หญิงตะวันตกกลับถูกกดขี่จากผู้ชายตะวันตกแต่เพียงฝ่ายเดียว

ดังนั้นประสบการณ์ในเรื่องการถูกกดขี่ของผู้หญิงโลกที่สามจึงแตกต่างจากผู้หญิงตะวันตก ถึงแม้ว่าโรสแมรี่ ทองจี้ (Rosemarie Tong) นักสตรีนิยมตะวันตกสายสังคมนิยมเสนอให้หาคำอธิบายในเรื่องการกดขี่ผู้หญิงทั่วโลก โดยวิเคราะห์จากประสบการณ์ของผู้หญิงทั้งหมดผ่านงานเขียน¹⁷ อย่างไรก็ตาม มุมมองของทองจี้ในเรื่องการมองหาความเป็นสากลของผู้หญิงในการถูกกดขี่แสดงให้เห็นว่า กลุ่มสตรีนิยมตะวันตกมิได้ปฏิเสธความแตกต่างที่สำคัญในกลุ่มของผู้หญิง ไม่ว่าจะชนชั้น เชื้อชาติ และความพึงพอใจทางเพศ การมองหาความเป็นสากลของผู้หญิงแบบเหมารวมในเรื่องใดๆ ก็ตาม ไม่สามารถได้รับการยอมรับจากกลุ่มสตรีนิยมสายอื่นๆ อาทิ กลุ่มสตรีนิยมสายหลังสมัยใหม่ เบล ฮุกส์ (bell hooks) นักสตรีนิยมผิวดำกลับมองว่าการเสนอความเป็นสากลของผู้หญิงเป็นความคิดเฉพาะของพวกผู้หญิงผิวขาวตะวันตก ที่มองไม่เห็นความแตกต่างทั้งทางวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ในกลุ่มผู้หญิงที่มีโซ่คนผิวขาว กายาตรี จี สปิวัค (Gayatri G. Spivak) นักสตรีนิยมจากโลกที่สามเสนอว่า การกดขี่ผู้หญิงในโลกใบนี้ไม่มีรูปแบบที่เหมือนกัน บางครั้งไม่สอดคล้องกันในแต่ละสังคม หลายครั้งขัดแย้งกัน บางครั้งเชื่อมโยงกันไม่ได้¹⁸ ตัวอย่างเช่น การกดขี่ผู้หญิงในโลกที่สามแตกต่างจากการกดขี่ที่ผู้หญิงในโลกที่หนึ่งประสบ เป็นต้น ความสำนึกที่เกิดจากทัศนคติในเรื่องความเหนือกว่าพวกโลกที่สามของผู้หญิงตะวันตก ทำให้พวกเธอสร้างชุดคำพูดแบบเหมารวมขึ้นมาเพื่อทำให้สถานภาพของผู้หญิงในโลกที่สามด้อยกว่าผู้หญิงตะวันตก

บทความเชิงวิชาการชื่อ “Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Discourses” ของจันตรา ทัลเกต โมฮันตี (Chandra Talpade Mohanty) มีเนื้อหาตอนหนึ่งกล่าวถึงนักเขียนผู้หญิงตะวันตกบางคนที่ยกถึงผู้หญิงโลกที่สาม ในงานวิเคราะห์เชิงสตรีนิยมตามมุมมอง

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 133.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 172-173.

แบบตะวันตกมองเห็นอัตลักษณ์ของผู้หญิงโลกที่สามในเชิงลบ (negative) ถึงแม้ว่านักเขียนเหล่านี้จะใช้วิธีการเขียนที่แตกต่างกัน แต่งานเขียนของพวกเธอกลับสร้างอัตลักษณ์ของผู้หญิงโลกที่สามให้สอดคล้องกันในงานเขียนเหล่านี้ ตัวอย่างเช่น งานเขียนของมาเรีย โรซา คูตรูเฟลลี (Maria Rosa Cutrufelli) นักเขียนชาวอิตาลี ระบุว่าผู้หญิงแอฟริกันทุกคนเป็นผู้รู้ความสามารถทางการเมืองและเศรษฐกิจ¹⁹ นอกจากนี้เธอยังกล่าวถึงอาชีพที่เป็นรายได้หลักของผู้หญิงแอฟริกันดังนี้ “อย่างไรก็ตามและไม่ว่าจะโดยเปิดเผยหรือไม่ก็ตาม การค้าประเวณีเป็นแหล่งรายได้หลัก แม้จะไม่ใช่มูลค่ารายได้เดียวของผู้หญิงแอฟริกัน”²⁰ จากข้อความที่ยกมานี้ทำให้เรามองเห็นว่า คูตรูเฟลลีมองว่าผู้หญิงแอฟริกันทุกคนไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ พวกเธอต้องอาศัยการค้าประเวณีเป็นหนทางในการสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง การมองว่าอัตลักษณ์ของผู้หญิงแอฟริกันมีความเหมือนกัน เป็นการมองที่ผิดพลาดอย่างยิ่ง เพราะผู้หญิงแอฟริกันแต่ละคนต่างก็มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง ผู้หญิงแอฟริกันต่างพื้นที่ย่อมมีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน อาทิ ผู้หญิงอียิปต์มีบทบาทวิถีของวัฒนธรรมอิสลามที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต การประกอบอาชีพโสเภณีถือเป็นการขบถต่อวัฒนธรรมอิสลาม

จากความมุ่งมั่นที่ต้องการจะปฏิเสธอำนาจแบบปิตาธิปไตยและอำนาจของตะวันตกจึงเป็นที่มาของวรรณกรรมสตรีนอกระแสหลัก 3 เรื่องที่ผู้วิจัยนำมาศึกษา นวนิยายเรื่อง *The Bondmaid* ของแคธริน ลิม นักเขียนหญิงนอกระแสหลักชาวสิงคโปร์นำเสนอตัวละครเอกนางในฐานะที่เป็นตัวแทนของผู้หญิงสิงคโปร์เชื้อสายจีน หานมิใช่ผู้หญิงที่ยอมตกเป็นเหยื่อหรือวัตถุทางเพศของผู้ชาย แต่เธอเป็นผู้หญิงที่กล้าลุกขึ้นมาต่อกรกับอำนาจของผู้ชายที่อยู่ในชนชั้นล่างซึ่งเป็นชนชั้นเดียวกันกับเธอ รวมทั้งผู้ชายที่อยู่ต่างชนชั้นเพื่อความอยู่รอด นวนิยายเรื่อง *Woman at Point Zero* ของนาวัล เอ็ด ซัดคาวิ นักเขียนหญิงนอกระแสหลักชาวอียิปต์ นำเสนอภาพของตัวละครเอกหญิงเฟอคอสในฐานะของผู้หญิงอียิปต์ที่มีความกล้าหาญ เฟอคอสไม่ยอมจำนนต่อการถูกกดขี่ทางเพศ ส่วนนวนิยายเรื่อง *Nervous Conditions* ของซิชิ แคนกาเรมกา นักเขียนหญิงนอกระแสหลักชาวซิมบับเวนำเสนอตัวละครเอกหญิงแทมบู ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้หญิงพื้นเมืองโซนา แทมบูพยายามหาทางให้ตนเองหลุดพ้นจากการถูกกดขี่ทางเพศ รวมทั้งการถูกกดขี่ทางด้านเชื้อชาติโดยพวกตะวันตก การนำเสนออัตลักษณ์ของตัวละครเอกหญิงที่กล้าหาญ มีความมุ่งมั่นที่จะต่อสู้กับ

¹⁹ Chandra Talpade Mohanty, *Feminism Without Borders: Decolonizing Theory, Practicing Solidarity* (London: Duke University Press, 2003), p. 25.

²⁰ จันทรา ทัลเกต โมฮันตี, “Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Discourses,” ใน *เพศภาวะ: การทำทายร้าง การค้นหาตัวตน, สุชาดา ทวีสิทธิ์* (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547), หน้า 37.

อำนาจแบบชายเป็นใหญ่ และอำนาจของตะวันตกของนวนิยายทั้งสามเรื่อง บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของผู้หญิงในโลกที่สามว่ามีความแตกต่างไปจากอัตลักษณ์ประดิษฐ์²¹ที่ตะวันตกสร้างให้

3.2 กลุ่มนักเขียน

วรรณกรรมสตรีนอกกระแสหลักประกอบไปด้วยกลุ่มนักเขียนผู้หญิงในประเทศโลกที่สาม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศอดีตอาณานิคมที่เพิ่งได้รับเอกราชเมื่อหลังสงครามโลกครั้งที่สองที่ตั้งอยู่ในทวีปเอเชีย ทวีปแอฟริกา ทวีปอเมริกาใต้ รวมถึงประเทศที่ตั้งอยู่ในอเมริกากลางในทะเลแคริบเบียนและแปซิฟิกใต้²² กลุ่มนักเขียนหญิงเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงในชนชั้นกลางและมีการศึกษา นักเขียนกลุ่มนี้ได้รับประสบการณ์ในชีวิตร่วมกับผู้หญิงโลกที่สาม ในเรื่องการถูกกดขี่ทางเชื้อชาติโดยพวกตะวันตกที่เข้ามายึดครองดินแดนในประเทศของตนเอง หรือเป็นตัวแทนในการต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพให้แก่ผู้หญิงโลกที่สามในชนชั้นล่างที่ประสบชะตากรรมในเรื่องการถูกกดขี่ทางเพศ ชนชั้น และเชื้อชาติ นอกจากนี้ยังมีนักเขียนหญิงกลุ่มอื่นในโลกที่สามที่ประสบชะตากรรมเช่นเดียวกัน อาทิ ผู้หญิงพื้นเมืองในชนเผ่าต่างๆ รวมทั้งกลุ่มผู้หญิงโลกที่สามที่อพยพไปอยู่ในทวีปอเมริกาและยุโรปซึ่งถูกเอารัดเอาเปรียบ ได้รับการดูหมิ่นศักดิ์ศรีจากพวกตะวันตก ในขณะที่เดียวกันนักเขียนหญิงระดับปัญญาชนก็เข้าเป็นแนวร่วมในกลุ่มนักเขียนหญิงโลกที่สามด้วยเช่นกัน

จากวรรณกรรมที่นำมาศึกษา นักเขียนหญิงทั้งสามจัดอยู่ในกลุ่มปัญญาชนที่เป็นผู้หญิงโลกที่สาม พวกเธอมีพื้นเพทางครอบครัวที่คล้ายคลึงกันตรงที่ทั้งสามต่างมาจากครอบครัวชนชั้นกลาง ดังนั้นจึงมีโอกาสในด้านการศึกษาสูงกว่าคนส่วนใหญ่ในประเทศที่เป็นชนชั้นล่าง ระบบการศึกษาแบบตะวันตกเอื้อประโยชน์ให้แก่ักเขียนทั้งสามในด้านการใช้ภาษาตะวันตกเป็นอย่างดี งานเขียนชิ้นแรกเป็นนวนิยายเรื่อง *The Bondmaid* ของ แครรีน ลิม เธอเป็นนักเขียนสตรีชาวสิงคโปร์ที่มีชื่อเสียง เธอเกิดในปี ค.ศ.1942 (ข้อมูลบางแห่งกล่าวว่าปีเกิดของเธอคือ 1943) ใน Kulim ประเทศมาเลเซีย ต่อมาได้ย้ายไปอยู่ในประเทศสิงคโปร์ ลิมเดิมโตขึ้นมาท่ามกลางสังคมวัฒนธรรมกระแสหลักแบบจีนดั้งเดิม ครอบครัวของเธอเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ ซึ่งประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูกๆ

²¹ อัตลักษณ์ประดิษฐ์คือ อัตลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นมาจากภายนอกกลุ่มของตนเอง มิใช่เกิดจากการสร้างโดยคนที่อยู่ในกลุ่มที่เป็นพวกพ้องเดียวกัน กล่าวอย่างง่ายก็คือ เป็นอัตลักษณ์ที่ถูกเลือกให้ (imposed identity) โปรคอ่าน ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, *อัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ และความ เป็นชายขอบ* (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มนุษยวิทยาสรินทร (องค์การมหาชน, 2546), หน้า 9-13.

²² อรณี นवलสุวรรณ, *บทบาทของประเทศดลกที่สามในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 7.

จำนวนถึง 14 คน ถึงแม้ว่าจะมีสมาชิกในครอบครัวจำนวนหลายคน แต่เธอก็มีความสุขและรู้สึกอบอุ่น เธอมาจากครอบครัวในเมืองเล็กๆ ที่มีวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม เธอได้เรียนรู้และปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของวัฒนธรรมดังกล่าว ต่อมาเธอเข้าเรียนในโรงเรียนคอนเวนต์ของอังกฤษ ที่นั่นเธอได้พัฒนาทักษะในด้านการอ่าน และมีความคุ้นเคยกับวรรณกรรมชั้นเอกของอังกฤษเป็นอย่างดี²³ หลังจากที่จบการศึกษาในระดับเตรียมอุดมศึกษาแล้ว เธอศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีทางด้านภาษาอังกฤษที่มหาวิทยาลัยมลายา (University of Malaya) ในกรุงกัวลาลัมเปอร์ และสำเร็จการศึกษาในปี ค.ศ.1964 โดยมีผลการเรียนระดับเกียรตินิยม ต่อมาเธอได้รับทุนการศึกษาในสิงคโปร์ในปี ค.ศ.1978 เพื่อไปศึกษาต่อในระดับปริญญาโทสาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์ ที่ศูนย์ภาษาแห่งท้องถิ่น เธอจบการศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์ และได้พิมพ์เผยแพร่บทความเกี่ยวกับภาษาศาสตร์สังคม รวมทั้งปัญหาในการเขียนเรื่องสั้นที่ใช้ภาษาอังกฤษแบบสิงคโปร์ เธอมีผลงานที่เป็นทั้งนวนิยายและหนังสือรวมเรื่องสั้น รวมทั้งงานเขียนสำหรับเด็ก อาทิ *The Serpent's Tooth* (1982), *Little Ironies: Stories of Singapore* (1982) นวนิยายหลายเรื่องของเธอได้รับความนิยมอย่างสูงจนทำให้เธอมีชื่อเสียงโด่งดัง เป็นที่รู้จักของนักอ่านทั่วไป ปัจจุบันเธออุทิศเวลาทั้งหมดของเธอให้กับงานเขียน ดังนั้นเธอจึงกลายเป็นนักเขียนระดับมืออาชีพในเวลาต่อมา²⁴

Woman at Point Zero เป็นนวนิยายของนาวัล เอ็ด ซัดคาวิ เธอเกิดในประเทศอียิปต์ ที่หมู่บ้านคาฟร์ ทาฮลา (Kafr Tabla) บริเวณปากแม่น้ำไนล์ในจังหวัดคาลูเบีย (Qalubiyya) ทางตอนเหนือของกรุงไคโร เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม ค.ศ.1931 บิดาและมารดาของเธอมีบุตรรวม 9 คน ทั้งสองเชื่อว่าการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กๆ ไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย อย่างไรก็ตาม ในขณะที่เด็กผู้ชายอุทิศเวลาให้กับการศึกษา เด็กผู้หญิงต้องเรียนหนังสือและเรียนรู้เรื่องงานบ้านในเวลาเดียวกัน จุดนี้เองได้สร้างความปวศร้าวให้แก่ เอ็ด ซัดคาวิอย่างมาก เอ็ด ซัดคาวิ เริ่มการศึกษาในโรงเรียนที่ดำเนินการสอนเป็นภาษาอังกฤษในมินัฟ (Minuf) หลังจากนั้นเธอศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษาของอียิปต์เป็นเวลา 2 ปี ต่อมาเธอเป็นนักเรียนประจำในโรงเรียนระดับ

²³ Tania Nugent. *Nexus-Talking Point : Catherine Lim* [Online]. 2005. Available from: <http://abcasiapacific.com/nexus/stories/s1069541.htm> [2005,January3]

²⁴ Barbara Fister, *Third World Women's Literatures: A Dictionary and Guide to Materials in English*. 2 Vol. (London: Greenwood Press, 1995), p. 182.

มัธยมศึกษาในเฮลวัน (Helwan) เธอจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางการแพทย์และจิตแพทย์ จากมหาวิทยาลัยไคโรในปีค.ศ.1955²⁵

นอกจากเป็นจิตแพทย์แล้วเอล ชัดดาเวียยังเป็นนักเขียนแนวสตรีนิยม และนักปฏิวัติทางการเมือง รวมทั้งทำการวิจารณ์การทำงานของรัฐบาลที่นำนโยบาย “infitah” มาใช้ โดยมองว่าการดำเนินนโยบายนี้สร้างปัญหาให้แก่ประชาชนชาวอียิปต์อย่างมาก โดยเฉพาะผู้หญิงในชนบท การเข้ามาของชาติตะวันตกทำให้เกิดปัญหาทางด้านศีลธรรม ผู้หญิงจำนวนมากถูกซื้อตัวเพื่อไปเป็นโสเภณี กลายเป็นการส่งเสริมธุรกิจโสเภณี ตลอดจนอบายมุขต่างๆและยาเสพติด สังคมเสื่อมโทรมลงเพราะกลุ่มโสเภณีอาศัยนโยบายนี้แสวงหาผลประโยชน์จากลูกค้าชาวต่างชาติที่เข้ามาใช้บริการทางเพศ ในส่วนของสังคมอิสลามเธอมองว่า ผู้หญิงอิสลามถูกกดขี่ทางเพศ ไม่ได้ได้รับความเท่าเทียมกันในสิทธิเสรีภาพ เธอกล่าวหาผู้ที่เชื่อในศาสนาอิสลามว่าตีความบัญญัติของศาสนาอิสลามผิดเพื่อที่จะสนับสนุนและส่งเสริมระบอบปิศาจไปตย ในค.ศ. 1981 เธอถูกจับกุมพร้อมกับประชาชนจำนวนกว่าพันคน ในข้อหาปลุกกระดมความขัดแย้งที่มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก ในเดือนตุลาคมปีเดียวกัน เธอจึงได้รับการปล่อยตัวให้เป็นอิสระ²⁶ เธอมีงานเขียนเป็นจำนวนมาก หนังสือของเธอจำนวนมากกว่า 30 เล่มได้รับการแปลเป็นภาษาต่างๆประมาณ 20 ภาษา เธอได้รับรางวัลทางด้านงานเขียนมากมาย อาทิ Literary Award of the Supreme Council for Arts and Social Science ณ กรุงไคโรในค.ศ.1975 The Literary France-Arab Friendship Award จากสมาคมฝรั่งเศส-อาหรับ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศสในค.ศ.1982 The Gibran Literary Prize จากออสเตรเลียใน ค.ศ.1988 The Medal of the Libyan People’s Republic, First Grade ใน ค.ศ.1989 เป็นต้น²⁷

Nervous Conditions เป็นนวนิยายเล่มแรกและเล่มเดียวของ ชีชี เดนกาเรมกา เธอเกิดเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1959 ที่มูโตโก ประเทศโรดีเซียใต้ บิดามารดาของเธออยู่ในกลุ่มคนรุ่นแรกของชาวแอฟริกันที่ได้รับการศึกษาอย่างสูงในประเทศ เธอใช้ชีวิตในวัยเด็กของเธอนั้นได้ไม่นานนัก ในช่วงอายุ 2-6 ปี เธอย้ายไปอยู่ในประเทศอังกฤษพร้อมทั้งบิดามารดา เธอเริ่มการศึกษาในโรงเรียนของอังกฤษ ด้วยเหตุนี้เองเธอจึงลืมนภาษาโซนา (Shona) ซึ่งเป็นภาษาพื้นเมืองที่เธอเคย

²⁵ C. Brain Cox, *African Writers 2 Vol.* (New Youk: Charles Scribner’s Sons, 1997), pp. 723-727.

²⁶ Joyce Moss and Lorraine Valestuk, *World Literature and Its Times: Profiles of Notable Literary Works and the Historial Events That Influenced Them 4 Vol.* (Detroit: Gale Group, 2000), pp. 495-497.

²⁷ C. Brian Cox, *African Writers*, pp. 721-724.

เรียนรู้อย่างตั้งแต่วัยเด็ก เมื่อเธอเดินทางกลับมายังโรดิเซียได้พร้อมกับครอบครัวในค.ศ.1965 เธอเข้าศึกษาต่อในโรงเรียน Mary Mount Mission ซึ่งเป็นโรงเรียนของพวกมิชชันนารีที่มูแตร เธอได้เรียนรู้อาษาโซนาอีกครั้งหนึ่ง ต่อมาเธอเข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนคอนเวนนต์ของอเมริกันชื่อ Arundel School โรงเรียนแห่งนี้เป็นโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ที่มีเกียรติสำหรับคนผิวขาว ตั้งอยู่ใน Salisbury ปัจจุบันมีชื่อว่า ฮาราร (Harare) หลังจากที่เธอจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาแล้ว เธอกลับไปยังประเทศอังกฤษเพื่อศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ในปีค.ศ.1977 โดยศึกษาในสาขาแพทยศาสตร์ เมื่อต้องมาเผชิญหน้ากับความโดดเดี่ยวในอังกฤษ เธอจึงตัดสินใจละทิ้งการศึกษาของเธอและเดินทางกลับมายังโรดิเซียได้ในค.ศ.1980 เธอเข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยซิมบับเว (The University of Zimbabwe) ในสาขาจิตวิทยา²⁸ ที่มหาวิทยาลัยแห่งนี้เธอมีโอกาสดำเนินงานร่วมกับสโมสรการละคร พร้อมทั้งเขียนบทละครไว้ 3 เรื่อง คือ *She No Longer Weeps*, *The Lost of the Soil* และ *The Third One* หลังจากสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย เธอเริ่มทำงานเป็นครู แต่แล้วก็ค้นพบว่า เป็นการยากสำหรับเธอที่จะเชื่อมโยงอาชีพที่เกี่ยวข้องกับวิชาการเข้ากับวรรณกรรม ดังนั้นเธอจึงอุทิศเวลาของตนเองทั้งหมดให้กับงานเขียน เธอประสบความสำเร็จในชีวิตในงานเขียนเมื่ออายุ 25 ปี หลังจากตีพิมพ์นวนิยายเรื่อง *Nervous Conditions* ได้รับการตีพิมพ์และปรากฏสู่สายตาของสาธารณชน นวนิยายเรื่องนี้เขียนขึ้นในค.ศ.1985 และได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษในค.ศ.1988 ต่อมาในค.ศ.1989 นวนิยายเรื่องนี้ได้รับการคัดเลือกให้เป็นนวนิยายชนะเลิศรางวัลนักเขียนในประเทศสาธารณรัฐในกลุ่มแอฟริกัน (Images-of-Africa Festival) และได้รับรางวัล “Commonwealth Writers’ Prize”²⁹

3.3 วัตถุประสงค์และแรงจูงใจในการเขียน

ในการเขียนวรรณกรรมสตรีนอกกระแสหลัก ผู้เขียนต่างมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน คือ ต้องการถ่ายทอดประสบการณ์ส่วนตัวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง รวมทั้งชุมชนของผู้หญิงโลกที่สามผู้ซึ่งได้รับการกดขี่จากอำนาจแบบปิตาธิปไตย และอำนาจตะวันตกภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม การเขียนวรรณกรรมสตรีโลกที่สามจึงเปรียบได้กับการที่นักเขียนนำความทรงจำเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของตนเอง หรือของผู้หญิงในโลกที่สามมาเล่าอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ในเวลาเดียวกันก็ต่อต้านอำนาจทั้งสองโดยการต่อรองหรือปฏิเสธเพื่อความอยู่รอด

²⁸ Barbara Fister, *Third World Women's Literatures: A Dictionary and Guide to Materials in English*, pp. 75-76.

²⁹ Tsitsi Dangarembga & *nervous* [Online]. 2005. Available from: <http://web.cocc.edu/cagatuddi/classes/hum211/CoursePack/dangarembga.htm> [2005.February3]

ของผู้หญิงในโลกที่สาม ดังนั้นวรรณกรรมสตรีนอกระแสหลักจึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นงานเขียนที่นำเรื่องราวของกลุ่มผู้หญิงโลกที่สามเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ชาติตะวันตก โดยนำเสนอผ่านมุมมองของผู้หญิงนอกระแสหลักที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ รวมทั้งเรียกร้องสิทธิเสรีภาพในความเท่าเทียมกันให้แก่กลุ่มผู้หญิงโลกที่สาม และความเสมอภาคระหว่างผู้ชายและผู้หญิงทั่วโลกภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ในนวนิยายเรื่อง *The Bondmaid* จะเห็นได้ว่า แคธริน ลิม ต้องการนำเสนออิทธิพลของวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมที่มีผลต่อคนในสังคมสิงคโปร์เชื้อสายจีน ถึงแม้ว่าสิงคโปร์จะตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ แต่วัฒนธรรมของตะวันตกไม่สามารถลบล้างวัฒนธรรมแบบจีนดั้งเดิมลงไปได้ เนื่องจากความเป็นชาตินิยมของคนสิงคโปร์เชื้อสายจีนที่เป็นคนกลุ่มใหญ่ที่สุดของประเทศ วัฒนธรรมจีนดั้งเดิมเอื้อประโยชน์ให้ผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิง จารีตประเพณีที่มาจากวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมเป็นเครื่องกำหนดวิถีชีวิตของคนสิงคโปร์เชื้อสายจีน ในวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมเรื่องชนชั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิต อำนาจ บารมี ความศรัทธาเลื่อมใส ตลอดจนความเคารพนับถือที่คนในสังคมมีให้แก่กันเกิดขึ้นเพราะมีระบบชนชั้นเป็นเครื่องกำหนด ผู้ที่เกิดในชนชั้นสูงย่อมได้รับการปฏิบัติจากผู้อื่นอย่างดี ในทางตรงกันข้าม ผู้ที่เกิดในชนชั้นล่างแทบจะไม่มีโอกาสที่จะได้รับการปฏิบัติเช่นนี้ ลิมอาศัยพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องเป็นเครื่องชี้นำผู้อ่านให้มองเห็นความสำคัญของระบบชนชั้นที่คนในสังคมวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมพากันยึดติดอย่างยากที่จะถอดถอนหรือละทิ้ง การตะเกียกตะกายที่จะก้าวข้ามชนชั้นเดิมของตัวละครไปสู่ชนชั้นใหม่ที่สูงกว่าเดิมเพื่อให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น เป็นเครื่องล้อเลียนคนในสังคมได้เป็นอย่างดี ตัวละครบางตัวยอมตกเป็นเมียน้อยของผู้ชายที่ร่ำรวย เพียงเพื่อต้องการให้ตนเองมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และเป็นที่นับหน้าถือตาของผู้อื่น โดยแลกกับเกียรติและศักดิ์ศรีของตนเอง จะเห็นได้ว่า ระบบชนชั้นในสิงคโปร์เป็นเครื่องขวางกั้นระหว่างคนในสังคม ผู้ที่อยู่ในชนชั้นล่างแทบจะไม่มีโอกาสในสังคมผู้หญิงที่ยากจนต้องประกอบอาชีพเป็นคนรับใช้หรือโสเภณี ผู้ชายในสังคมมองเห็นผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุทางเพศ วัฒนธรรมจีนดั้งเดิมกำหนดให้ผู้หญิงตกอยู่ในโอวาทของผู้ชายโดยมีชีวิตอยู่แต่ภายในบ้าน ส่วนผู้ชายดำรงตนอยู่ได้ทั้งในบ้านและนอกบ้าน

สภาพสังคมวัฒนธรรมกระแสหลักแบบจีนดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับลิมมาตั้งแต่วัยเด็ก ทำให้เธอมองเห็นว่าวัฒนธรรมแบบนี้มีอคติที่เอื้อประโยชน์แก่ผู้ชาย และกดขี่ผู้หญิง เนื่องจากเธอจำได้ว่ามีผู้หญิงคนหนึ่งในมาเลเซียซึ่งมีลูกหลายคน โดยที่แต่ละคนล้วนแต่เป็นเพศหญิง เธอผู้นี้เฝ้ารอคอยว่าสักวันหนึ่งตนเองจะได้ลูกชาย ถึงแม้ว่าเธอจะมีลูกสาวถึง 7 คนแล้วก็ตาม เธอก็ยังไม่ยอมคุมกำเนิด แต่กลับรอคอยด้วยความหวังต่อไป นอกจากนี้ผู้หญิงในสังคมวัฒนธรรมแบบจีนดั้งเดิม

มักจะแต่งงานตั้งแต่ตอนมีอายุน้อยและมีลูกให้แก่สามี³⁰ ลิมกำหนดให้เรื่องราวชีวิตระหว่างนายน้อยวูและหาน เป็นตัวแทนของคนในสังคมยุคทศวรรษ 1950 ดังในข้อความตอนหนึ่งว่า “There was a story, never properly pieced together, of a young woman who had died there under the most tragic circumstances, sometime in the middle 1950s, and was later seen in the vicinity by many people.”³¹ การปูพื้นเรื่องของนวนิยายเรื่องนี้ในช่วงทศวรรษ 1950 ใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องย้อนกลับช่วยให้ผู้อ่านมองย้อนกลับไปยังอดีตได้อย่างชัดเจน ผู้อ่านสามารถที่จะรับรู้เรื่องราวชีวิตรักที่แสนรันทดและขมขื่นใจระหว่างเจ้านายผู้สูงศักดิ์และสาวใช้ผู้ต่ำต้อย ความรักของทั้งสองเป็นความรักที่ไม่สมหวัง เนื่องจากความเหลื่อมล้ำทางสังคม ระบบชนชั้นที่มีอยู่ในสังคมวัฒนธรรมกระแสหลักแบบจีนดั้งเดิม กลายเป็นอุปสรรคสำคัญที่ขวางกั้นความรักของคนทั้งสอง นอกจากนี้ลิมยังต้องการนำเสนอภาพของการแทนที่วัฒนธรรมจีนดั้งเดิมโดยวัฒนธรรมตะวันตกหลังจากที่ตะวันตกเข้ามาครอบงำดินแดนสิงคโปร์อีกด้วย จะเห็นได้ว่า การเข้ามาของอังกฤษในฐานะเจ้าอาณานิคมทำให้วิถีชีวิตของคนสิงคโปร์เปลี่ยนไป

ผู้หญิงสิงคโปร์ต้องยอมรับระบอบชายเป็นใหญ่ในสังคมวัฒนธรรมกระแสหลัก เพื่อการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข อย่างไรก็ตาม ลิมได้นำเสนอแนวทางในการต่อรองกับอำนาจแบบปิตาธิปไตยสำหรับผู้หญิง โดยการนำเสนอภาพลักษณ์ของหานและซูผู้ไม่ยอมตกอยู่ในอำนาจของผู้ชาย ทั้งสองพยายามต่อต้านขจัดขึ้น และต่อรองกับตัวละครผู้ชายในเรื่องหลายคน พวกเขาต่างเป็นผู้หญิงที่มีจิตใจกล้าหาญเด็ดเดี่ยว มีความเข้มแข็ง และอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ สำหรับหานนั้นถึงแม้ว่าเธอจะตายไปแล้ว แต่เธอก็ยังอยู่ในความทรงจำของนายน้อยวูตลอดไป เธอพยายามต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้ตนเองสมหวังในความรัก เรียกร้องสิทธิของความเป็นภรรยาจากนายน้อยวู และสิทธิแห่งความเป็นเล็ดเนื้อเชื้อไขของตระกูลวูให้แก่ลูกของตน ในที่สุดเธอก็ทำสำเร็จ เธอได้รับการยอมรับจากนายน้อยวูอย่างแท้จริง

จากการที่ลิมซึมซับวัฒนธรรมตะวันตกมาจากโรงเรียนคอนเวนต์ เธอจึงมองว่าวัฒนธรรมตะวันตกให้อิสระภาพแก่คนตะวันตกอย่างมาก ในขณะที่จารีตประเพณีในวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมมีอคติกับผู้หญิง อย่างไรก็ตาม เธอมิได้หมายความว่าวัฒนธรรมตะวันตกดีกว่าวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม เพราะเธอเองรู้ดีว่าการตกเป็นอาณานิคมของตะวันตก ทำให้เอกลักษณ์ของความเป็นสิงคโปร์ลดน้อยลง

³⁰ Tania Nugent. *Nexus-Talking Point: Catherine Lim* [Online]. 2005. Available from: <http://abcasiapacific.com/nexus/stories/s1069541.htm> [2005, January 3]

³¹ Catherine Lim, *The Bondmaid* (New York: Warner Books, Inc., 1995) p. 1.

ลิมแสดงให้ผู้อ่านมองเห็นความเชื่อของคนสิงคโปร์เชื้อสายจีนในเรื่องสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ ผ่านการกระทำของตัวละครมากมายในนวนิยายเรื่องนี้

ส่วนนวนิยายเรื่อง *Woman at Point Zero* เอ็ด ซัคคาวิ เล่าถึงที่มาของนวนิยายเรื่องนี้ ไว้ในหน้าคำนำของผู้ประพันธ์ว่า “I wrote this novel after an encounter between me and a woman in Qanatir Prison.”³² ก่อนทำการเขียนนวนิยายเรื่องนี้ เธอได้ทำงานวิจัยเกี่ยวกับโรคประสาทที่เกิดในผู้หญิงอียิปต์ และไปเก็บข้อมูลจากนักโทษหญิงที่ติดคุกอยู่ หลังจากที่ถูกปลดออกจากตำแหน่งผู้อำนวยการการศึกษาสาธารณสุขและหัวหน้าบรรณาธิการของนิตยสารสุขภาพ ในปีค.ศ.1973 การไปเก็บข้อมูลทำให้เธอต้องเดินทางไป-กลับระหว่างที่พักและโรงพยาบาล รวมทั้งคลินิกอีกหลายแห่ง ในเวลาต่อมาความคิดเกี่ยวกับ “คุก” ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลใหม่ได้สร้างแรงจูงใจแก่เธอ เธอมีความสงสัยในชีวิตของคนที่อยู่ในคุก โดยเฉพาะนักโทษหญิง และสนใจในผลกระทบทางด้านจิตใจที่นักโทษเหล่านั้นได้รับ เมื่อเพื่อนคนหนึ่งของเธอซึ่งเป็นแพทย์ประจำ Qanatir Prison บอกเธอว่า มีนักโทษหญิงคนหนึ่งถูกจับติดคุกในข้อหาฆ่าคนตาย และถูกตัดสินให้ประหารชีวิตโดยการแขวนคอ เธอก็เกิดความสนใจและอยากที่จะพบนักโทษหญิงคนนี้อย่างไรก็ตาม เพอคอสต์ซึ่งเป็นนักโทษหญิงที่ เอ็ด ซัคคาวิต้องการพบ ได้เล่าเรื่องราวชีวิตที่แสนขมขื่นของเธอให้ เอ็ด ซัคคาวิฟัง เรื่องราวของเพอคอสต์ได้รับการถ่ายทอดในเวลาต่อมาในรูปแบบของนวนิยายซึ่งมีที่มาจากชีวิตจริง นวนิยายเรื่องนี้แต่เดิม เอ็ด ซัคคาวิใช้ชื่อว่า *Firdaus* แต่ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเสียใหม่เป็น *Woman at Point Zero*

เอ็ด ซัคคาวิชี้ให้เห็นว่า ในฐานะที่เป็นผู้หญิงมุสลิม ตัวละครเอกหญิงเพอคอสต์ต้องตกอยู่ในอำนาจของผู้ชายตามระบบศาสนาอิสลาม ซึ่งเอื้อต่อสถานภาพของผู้ชายให้อยู่สูงกว่าผู้หญิง การมีสภาพที่ตกเป็นรองของผู้หญิงทำให้ผู้หญิงถูกกดขี่ทางเพศ ถูกกระทำทารุณในลักษณะต่าง ๆ ผู้หญิงถูกลดทอนศักดิ์ศรีของความเป็นผู้หญิง เธอชี้ให้เห็นความล้มเหลวในการนำนโยบายประตุเปิด (infitah) มาใช้ในการแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของอียิปต์ ในยุคของประธานาธิบดี อัลวาเอล ซาดัต การเชื่อเชิญให้ชาติตะวันตกเข้ามาร่วมลงทุนในประเทศได้สร้างปัญหาให้แก่ผู้หญิงอียิปต์เป็นอย่างยิ่ง³³

จากมุมมองของเอ็ด ซัคคาวิในเรื่องการกดขี่ผู้หญิงที่มาจากคติความบัพัญญัติทางศาสนาของผู้ชายเพื่อเข้าข้างตนเอง โดยอาศัยอำนาจแบบชายเป็นใหญ่มากดทับผู้หญิง รวมทั้งการแสวงหา

³² Nawal El Saadawi, *Woman at Point Zero* (London: Zed Books, 1983), p. i.

³³ Joyce Moss and Lorraine Valestuk, *World Literature and Its Times : Profiles of Notable Literary Works and the Historical Events That Influenced Them*, p. 500.

ผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้แก่ตนเองโดยการอาศัยความร่วมมือกับตะวันตกกคจีทำร้าย ผู้หญิง เอ็ด ชัดดาวิ จึงเขียนนวนิยายเรื่อง *Woman at Point Zero* ขึ้นมาเพื่อเปิดโปงให้เห็นถึงความเลวร้ายทางสังคมที่เกิดจากผู้ชาย เธอมองเห็นว่าเจ้าหน้าที่รัฐเองก็ละเมิดบัญญัติของศาสนา เพราะเขาทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อเฟอคอส รวมทั้งยังมีเจ้าหน้าที่บางคนที่รู้เห็นเป็นใจให้พวกตะวันตกพยายามใช้อำนาจของเขาล่วงละเมิดทางเพศ ทั้งๆที่เรื่องเพศเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับศาสนาอิสลาม นอกจากนี้การตกเป็นเหยื่อทางเพศของเฟอคอสยังมาจากอำนาจของผู้ชายที่พยายามกดขี่เธอโดยการทุบตีทำร้าย กระทำทารุณ และล่วงละเมิดทางเพศต่อเธอ

เอ็ด ชัดดาวิสร้างตัวละครเฟอคอสให้เป็นตัวแทนของผู้หญิงในสังคมยุคใหม่ที่กล้าหาญพอที่จะลุกขึ้นมาเรียกร้องคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้หญิงจากสังคม ในฐานะของผู้เล่าเรื่องเธอใช้เสียงของผู้หญิงเป็นเครื่องต่อรองกับอำนาจแบบชายเป็นใหญ่ เอ็ด ชัดดาวิทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้กับเฟอคอส เพื่อทำการบอกเล่าผ่านผู้คนในโลกสาธารณะ ในเรื่องของการถูกกดขี่ทางเพศมาตลอดทั้งชีวิตของเธอ จะเห็นได้ว่า ในขณะที่เฟอคอสอาศัยนวนิยายของเอ็ด ชัดดาวิเป็นสื่อกลางในการนำเสนอเรื่องราวชีวิตของเธอและตีแผ่ความเป็นจริงในสังคมแบบปิตาธิปไตย ในทางกลับกัน เอ็ด ชัดดาวิเองก็อาศัยตัวละครเฟอคอสเป็นสื่อกลางในการเสนอแนวคิดของตนเอง เกี่ยวกับระบบปิตาธิปไตยเช่นเดียวกัน อุตลักษณ์ของเฟอคอสในตอนท้ายของเรื่อง ช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นความเด็ดเดี่ยว กล้าหาญของเธอ เฟอคอสเลือกที่จะตายเสียดีกว่าที่จะยอมตกอยู่ในอำนาจของผู้ชาย การเรียกหาเอ็ด ชัดดาวิเพื่อเล่าเรื่องราวของตนเองให้เอ็ด ชัดดาวิฟัง โดยหวังให้เอ็ด ชัดดาวิเป็นตัวแทนของเธอในการถ่ายทอดเรื่องราวของเธอไปสู่สาธารณชน เป็นความต้องการครั้งสุดท้ายก่อนตายของเฟอคอส ซึ่งเอ็ด ชัดดาวิเองก็ทำตามความต้องการของเฟอคอสได้อย่างสมบูรณ์

สำหรับเรื่อง *Nervous Conditions* จะเห็นได้ว่า ซิซึ แคนกาเรมกา นำชื่อของนวนิยายเรื่อง *Nervous Conditions* มาจากถ้อยคำที่มีนัยสำคัญในหน้าคำนำของนวนิยายเรื่อง *The Wretched of the Earth* ของฟรานทซ์ ฟานง (Frantz Fanon) โดยแคนกาเรมกาใช้คำว่า “nervous condition” ในหน้าคำนำของเธอด้วยเช่นเดียวกัน ดังข้อความที่ยกมาต่อไปนี้ “The condition of native is a nervous condition.” คำว่า “nervous condition” เป็นคำศัพท์ทางวิชาการที่ใช้ในวงการแพทย์ หมายถึง สภาพของจิตใจที่มีความตึงเครียดหนัก กระวนกระวายใจ เนื่องจากมีความวิตกกังวลอยู่ในใจตลอดเวลา ผู้ที่มีสภาพของจิตใจเช่นนี้จะรู้สึกหวาดวิตก มีอาการทางจิตที่ผิดปกติ ซึ่งจัดเป็นอาการป่วยทางจิตอย่างหนึ่ง³⁴ อย่างไรก็ตาม การที่จะตัดสินว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่งมีอาการป่วยทางจิตหรือไม่ ต้องอาศัยการวินิจฉัยของแพทย์โดยการประเมินผลจากลักษณะของพฤติกรรมความคิดหรือความรู้สึกต่างๆประกอบกัน สำหรับกรณีของพวกพื้นเมืองโซนา พวกเขามีได้มีอาการป่วยทางจิต หากแต่มี

³⁴ อแลน บัตเลอร์, *จิตอาพาธกับงานสังคม, แปลโดยสุธีร์ อินตะประเสริฐ* (เชียงใหม่ : ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2530), หน้า 17-18.

ความกระวนกระวายใจโดยมีสาเหตุมาจากการตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ พวกเขาเคยเป็นเจ้าของดินแดนที่อังกฤษยึดครองอยู่ ความบีบคั้นทางจิตใจทำให้พวกเขาเกิดความกังวล เนื่องจากไม่สามารถคาดเดาล่วงหน้าได้ว่าจะมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นกับตนเอง การมีชีวิตอยู่อย่างไม่เป็นอิสระ ต้องพึ่งพาคนผิวขาว สร้างความกดดันและความคับข้องใจให้แก่ตัวละครต่างๆภายในเรื่องเป็นอย่างยิ่ง ประชากรของโรดีเซียใต้ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพวกพื้นเมืองโซนา มีวัฒนธรรมที่เน้นชายเป็นใหญ่มาตั้งแต่บรรพบุรุษ วัฒนธรรมของพวกโซนาได้กดทับตัวตนของผู้หญิงโซนาเอาไว้ให้กลายเป็นเพียงวัตถุที่มีค่า ซึ่งเปรียบเสมือนทรัพย์สินสมบัติของสามีและบิดา ดังนั้นจึงมีการช้อนทับในเรื่องของอำนาจเกิดขึ้นในกลุ่มผู้หญิงโซนา กล่าวคืออำนาจของผู้ชายและอำนาจของเจ้าอาณานิคมที่ครอบงำอยู่เหนือกลุ่มผู้หญิงโซนาเหล่านั้น สถานภาพของผู้หญิงโซนารวมทั้งสถานภาพของการตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษทำให้ตัวละครฝ่ายหญิงในนวนิยายเรื่องนี้ พยายามหาทางต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้ตนเองมีสภาพชีวิตที่ดีขึ้น และหลุดพ้นจากการตกเป็นอาณานิคมของอำนาจทั้งสองดังกล่าว

3.4 รูปแบบการประพันธ์

วรรณกรรมสตรีนอกระแสหลักที่เขียนโดยนักเขียนหญิงโลกที่สามมีรูปแบบที่หลากหลายเช่นนวนิยาย เรื่องสั้น บทกวีประจำวัน อัดชีวีประวัติ จดหมาย บทกวี และบทละคร เป็นต้น โดยส่วนใหญ่งานเขียนประเภทร้อยแก้วในรูปแบบของนวนิยายได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายมากกว่างานเขียนประเภทอื่น เพราะสามารถเข้าถึงผู้อ่านได้ทุกระดับชั้น ถึงแม้ว่าวรรณกรรมสตรีนอกระแสหลักจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับประสบการณ์ในการถูกกดขี่จากอำนาจแบบชายเป็นใหญ่และอำนาจของตะวันตกซึ่งเป็นเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นจริงกับตัวของนักเขียนก็ตาม แต่ถ้าหากมีเรื่องราวทางด้านประวัติศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้อง นักเขียนจะต้องพึงระวังถึงความปลอดภัยของตนเองด้วย การตกอยู่ในฐานะประจักษ์พยานซึ่งต้องการเล่าเรื่องเพื่อมิให้เกิดเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นถูกลบเลือนไปจากความทรงจำของผู้คน และเป็นการเตือนสังคมให้ตระหนักว่าเหตุการณ์ดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้นอีก อาจจะเป็นผลร้ายแก่นักเขียน นอกจากนี้การใช้อัดชีวีประวัติ หรือบันทึกประจำวันเป็นเครื่องมือในการเปิดเผยเรื่องราวที่เป็นความลับที่พาดพิงถึงบุคคลที่สามอาจนำอันตรายมาสู่ชีวิตของนักเขียนได้เช่นเดียวกัน ดังนั้นนักเขียนจึงสร้างงานเขียนในรูปแบบของนวนิยายเชิงอัดชีวีประวัติขึ้นมาเพื่อความปลอดภัยของตนเอง และเป็นการหลีกเลี่ยงการถูกสั่งห้ามหรือระงับการตีพิมพ์ ซึ่งจะมีผลทำให้งานเขียนชิ้นนั้นไม่สามารถปรากฏสู่สายตาของผู้อ่านในโลกสาธารณะได้ นอกจากนี้การคำนึงถึงเรื่องการใช้ภาษาในงานเขียนเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับนักเขียน ถ้าหากนักเขียนสร้างงานเขียนของตนเองโดยใช้ภาษาพื้นเมืองหรือภาษาประจำชาติจะทำให้งานเขียนเข้าสู่ระดับสากลได้ยาก แดนกาเรมกากล่าวว่า ในปัจจุบันมีนักเขียนผู้หญิงชาวซิมบับเวอยู่หลายคน แต่ส่วนใหญ่มักจะเขียนเป็นภาษา Shona หรือภาษา Ndebele ดังนั้น

งานเขียนของพวกเธอจึงไม่สามารถเข้าถึงผู้อ่านในระดับสากล³⁵ การสร้างวรรณกรรมสตรีนอกระแสหลักโดยใช้ภาษาของตะวันตกจะทำให้วรรณกรรมประเภทนี้สามารถเข้าถึงผู้อ่านได้ทุกกลุ่ม ที่สำคัญคือการนำภาษาของตะวันตกมาสร้างงานเขียนเพื่อประโยชน์ทางการเมืองให้แก่พวกนอกระแสหลักเปรียบเสมือนการใช้ภาษาของตะวันตกเป็นอาวุธในการทำร้ายพวกตะวันตกเสียเอง

จากวรรณกรรมสตรีนอกระแสหลักที่ทำการศึกษา นวนิยายเรื่อง *The Bondmaid Woman at Point Zero* และ *Nervous Conditions* มีการเดินเรื่อง 3 ช่วง คือ ในช่วงแรกเป็นช่วงที่ตัวละครเอกหญิงอาศัยอยู่กับครอบครัวเพื่อเรียนรู้ความหมายของผู้หญิง ในช่วงที่สองเป็นช่วงที่ตัวละครเหล่านี้ต้องย้ายออกไปจากครอบครัวเพื่อไปอาศัยอยู่กับเครือญาติหรือคนในชุมชน พวกเธอยังคงเรียนรู้ความหมายของผู้หญิงในที่อยู่อาศัยแห่งใหม่ ในช่วงที่สามเป็นช่วงที่ตัวละครดังกล่าวมีโอกาสเรียนรู้ความหมายของผู้หญิงในโลกสาธารณะ การกำหนดโครงเรื่องของนวนิยายทั้งสามเรื่องให้มีการเดินเรื่องแบบนี้ จะเห็นได้ว่า มีความสอดคล้องกับขนบของนวนิยายตะวันตกแนว Bildungsroman นวนิยายเรื่อง *The Bondmaid* เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนกำหนดให้ผู้เล่าเรื่องอยู่ภายนอกโดยใช้สรรพนามบุรุษที่สาม คือ “she” เพื่อกล่าวถึงชีวิตของตัวละครเอกหญิง การเล่าเรื่องแบบนี้แสดงให้เห็นว่า ในฐานะผู้เขียนนวนิยายเรื่องนี้ ลิ้มเป็นเพียงผู้เดียวที่รู้ชะตากรรมของห่านว่าจะดำเนินต่อไปเช่นไร

นวนิยายเรื่องนี้มีการแบ่งเรื่องราวของนวนิยายออกเป็น 3 ตอนตามพัฒนาการของ “ห่าน” ตัวละครเอกฝ่ายหญิง ในตอนแรกเนื้อเรื่องกล่าวถึงห่านในวัยเด็ก ในตอนกลางของเรื่องกล่าวถึงห่านในวัยสาว และในตอนท้ายกล่าวถึงห่านหลังจากที่ตกเป็นภรรยาของนายน้อยยิวผู้เป็นตัวละครเอกฝ่ายชายจนกระทั่งถึงจุดจบของชีวิตของห่าน และกลายเป็นเจ้าแม่ตามความเชื่อของวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม นวนิยายเรื่องนี้มีตอนเปิดเรื่องซึ่งถือว่าเป็นตอนที่สำคัญที่สุดที่จะสร้างความสนใจแก่ผู้อ่านให้อยากติดตามเรื่องราวต่อไป ดังนี้

“THE CHILD HAN WAS ABOUT TO BE TAKEN AWAY.

Just now, in the darkness of dawn, she lay asleep with her five brothers and sisters on the large plank bed,”³⁶

³⁵ *Nervous Conditions: Nervous Conditions* [Online]. 2004. Available from: <http://www.wmich.edu/dialogues/textu/nervousconditions.html> [2004.may11]

³⁶ Catherine Lim, *The Bondmaid*, p. 5.

การเปิดเรื่องด้วยประโยคข้างต้นสร้างความสงสัยให้แก่ผู้อ่านว่าห่านคือใคร และทำไมเธอต้องถูกนำตัวไป หรือจะเกิดอะไรขึ้นกับเธอต่อไป ลิมเปิดเรื่องด้วยการแนะนำตัวละครสำคัญและติดตามด้วยประโยคที่นำมาซึ่งเหตุการณ์สำคัญของเรื่องในเวลาต่อมา นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังนำเสนอภาพของครอบครัวของตัวละครเอก “ห่าน” ซึ่งมีสภาพชีวิตที่ลำบาก ฉากในเรื่องที่เปิดเผยสู่สายตาผู้อ่านช่วยสร้างความเข้าใจและการรับรู้ถึงความเป็นอยู่ของตัวละครได้เป็นอย่างดี

นอกจากผู้เล่าเรื่องที่เป็นบุคคลที่สามที่เล่าเรื่องอยู่ภายนอกนวนิยายแล้ว ชูผู้ซึ่งเป็นสาวใช้ในตระกูลเป็นบุคคลสำคัญอีกคนหนึ่งที่ทำหน้าที่เล่าเรื่อง การเล่าเรื่องผ่านมุมมองของตัวละครฝ่ายหญิงจะช่วยให้เนื้อเรื่องมีความสมจริงและน่าเชื่อถือมากกว่าที่จะให้ตัวละครฝ่ายชายเป็นผู้เล่าเรื่อง เนื่องจากผู้อ่านจะเกิดความรู้สึกถึงความเป็นพวกพ้องเดียวกันในหมู่ผู้หญิงด้วยกันเอง ถ้าหากผู้เล่าเป็นผู้หญิง ชูเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับนายจ้างให้ห่านฟัง การอาศัยอยู่ในตระกูลเป็นเวลาหลายปีทำให้ชูมีประสบการณ์ในเรื่องการถูกล่วงละเมิดและกระทำทารุณทางเพศ เมื่อห่านค้นพบความลับของชูในเรื่องการนำสิ่งสกปรกใส่ในน้ำและอาหารให้ปู่ทวดของนายน้อยยวคิมกิน เพื่อแก้แค้นเขาในฐานะที่เป็นผู้ทำการล่วงละเมิดและกระทำทารุณทางเพศต่อชูและพี่สาวของเธอ ชูจึงจำเป็นที่จะต้องเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับการตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงทางเพศของตนเองให้ห่านฟัง เธอต้องการบอกเหตุผลในการแก้แค้นให้ห่านได้รับรู้ มิฉะนั้นห่านอาจจะเข้าใจเธอผิด และนำความลับของเธอไปบอกนายจ้างคนอื่นในตระกูลก็ได้ เรื่องเล่าของชูกลายเป็นบทเรียนของชีวิตที่สำคัญสำหรับห่าน เพราะช่วยสอนให้ห่านได้เรียนรู้ถึงทัศนคติของนายจ้างที่มีต่อสาวใช้ ชูช่วยให้ห่านเกิดการเรียนรู้ว่าสาวใช้มิได้เป็นเพียงทาสที่ถูกใช้แรงงานเท่านั้น แต่ยังตกเป็นทาสทางกามารมณ์ของนายจ้างอีกด้วย

ส่วนนวนิยายเรื่อง *Woman at Point Zero* นั้นอยู่รูปแบบของเรื่องเล่าเชิงอัตชีวประวัติซึ่งมาจากบทสัมภาษณ์ของนักโทษประหารคนหนึ่งซึ่งเป็นผู้หญิงอียิปต์ นักเขียนได้สัมภาษณ์นักโทษรายนี้ ก่อนที่นักโทษจะถูกตัดสินให้ประหารชีวิตโดยการแขวนคอ นักเขียนเล่าถึงที่มาของนวนิยายเรื่องนี้ว่า มาจากเรื่องราวชีวิตจริงของผู้หญิงคนหนึ่งที่ถูกกลายเป็นักโทษ หลังจากที่ทำการฆาตกรรมชายคนหนึ่ง ซึ่งในขณะที่เธอกำลังทำการวิจัยเธอก็มีโอกาได้พบกับนักโทษหญิงคนนี้ เอ็ด ชัดดาวิไม่อาจที่จะนำอัตชีวประวัติของนักโทษมานำเสนอแบบเต็มรูปแบบ เนื่องจากมันจะทำให้เธอตกอยู่ในอันตราย เธอเองอาจจะถูกจับติดคุก หรือไม่ก็ถูกสังหาร การนำอัตชีวประวัติของเฟอคอสที่เป็นเรื่องจริงมาตีแผ่ให้สังคมรับรู้โดยมิได้ดัดแปลงเนื้อหาใดๆเป็นการเสี่ยงต่อชีวิตและอาจจะถูกต่อต้านทั้งจากรัฐบาลและคนมุสลิมทั่วโลก นวนิยายเรื่องนี้มีการแบ่งเนื้อเรื่องออกเป็น 3 ตอน เช่นเดียวกัน ตอนแรกเป็นตอนที่นำเสนอชีวิตของเฟอคอสผู้เป็นตัวละครเอกหญิงในวัยเด็ก ตอนที่สองนำเสนอชีวิตของเฟอคอสช่วงวัยรุ่น และตอนสุดท้ายเป็นตอนที่นำเสนอชีวิตการต่อสู้ของเฟอคอสในวัย

สาวในโลกสาธารณะตามลำพังไปจนกระทั่งถึงการถูกประหารชีวิต เอ็ล ซัดคาวิ เปิดเรื่องด้วยประโยคที่สร้างความสนใจให้แก่ผู้อ่าน เธอใช้สรรพนาม “I” เพื่อปูทางไปสู่ตัวละครเอกหญิง “เฟอคอส” เสมือนจะบอกให้ผู้อ่านรู้ว่าตนเองนั้นมีความใกล้ชิดกับตัวละครเอกอย่างมากเธอบอกว่าเรื่องราวที่ปรากฏอยู่ในนวนิยายเรื่องนี้มีพื้นฐานมาจากชีวิตจริงของผู้หญิงคนหนึ่ง ซึ่งเป็นคนที่แตกต่างจากนักโทษคนอื่นในคุกแห่งนี้ ผู้อ่านจะไม่เคยพบใครที่มีลักษณะเหมือนผู้หญิงคนนี้อีกเลย

“This is the story of a real woman. I met her in the Qanatir Prison a few years ago. I was doing research on the personalities of a group of women prisoners and detainees convicted or accused of various offences.

The prison doctor told me that this woman had been sentenced to death for killing a man. Yet she was not like the other female murderers held in the prison.”³⁷

จะเห็นได้ว่า ตอนเปิดเรื่องของนวนิยายเรื่องนี้ไม่เป็นไปตามลำดับเวลา นักเขียนนำการปิดเรื่องมาใช้ในตอนเปิดเรื่องแล้วเล่าเรื่องย้อนเวลาไปสู่วัยเด็กของตัวละครเอกฝ่ายหญิง จากประโยคที่ผู้เขียนกล่าวอ้าง ทำให้ผู้อ่านเกิดความสงสัยว่าเพราะเหตุใดผู้หญิงคนนี้จึงมีลักษณะที่แตกต่างไปจากบุคคลอื่น ดังนั้นผู้อ่านจึงเกิดความอยากรู้อยากเห็นเรื่องราวและความเป็นมาของเธอ

นอกจากเอ็ล ซัดคาวิจะทำหน้าที่เป็นผู้เล่าเรื่องในตอนเปิดเรื่องและตอนปิดเรื่องในตอนต้นเรื่องจนกระทั่งถึงตอนท้ายของเรื่องแล้ว เธอยังกำหนดให้ตัวละครเอกหญิงเฟอคอสเล่าเรื่องราวของตนเองให้ผู้อ่านฟัง การใช้สรรพนาม “I” ในนวนิยายช่วงนี้จึงหมายถึงเฟอคอส มิใช่ เอ็ล ซัดคาวิ เฟอคอสทำหน้าที่เป็นผู้เล่าเรื่องโดยเล่าถึงประสบการณ์ชีวิตของตนเองในเรื่องการถูกกดขี่ การถูกล่วงละเมิดและกระทำทารุณทางเพศจากผู้ชายในสังคม เริ่มตั้งแต่พ่อ ลุง สามี เจ้าของร้านกาแฟเพื่อนตำรวจ แมงดา เพื่อนชาย ผู้นำตะวันตก เจ้าหน้าที่ของรัฐ ไปจนถึงตัวละครฝ่ายชายตัวอื่นในเรื่อง นอกจากนี้เธอเองยังถูกผู้หญิงด้วยกันกดขี่ทางเพศอีกด้วย

สำหรับนวนิยายเรื่อง *Nervous Conditions* เป็นนวนิยายที่อยู่ในรูปของเรื่องเล่าเชิงอัตชีวประวัติเหมือนอย่างนวนิยายเรื่อง *Woman at Point Zero* นวนิยายเรื่องนี้ได้รับการดัดแปลงมาจากอัตชีวประวัติของซิชี แคนกาเรมกา ซึ่งเป็นผู้เขียนนวนิยายเรื่องนี้ เรื่องราวในนวนิยายเรื่องนี้เป็น

³⁷ Nawal El Saadawi, *Woman at Point Zero*, p. 1.

ประสบการณ์ของชีวิตในช่วงวัยเด็กจนกระทั่งถึงวัยสาวของผู้เขียน เนื้อหาของนวนิยายเรื่องนี้มี 3 ตอน คือ ตอนแรกเป็นการนำเสนอชีวิตของแถมบูผู้เป็นตัวละครเอกหญิงในวัยเด็ก ตอนที่สองเป็นช่วงที่แถมบูเริ่มก้าวเข้าสู่วัยรุ่น และตอนที่สามเป็นช่วงเวลาที่แถมบูย่างเข้าสู่วัยสาวแล้ว เธอออกไปใช้ชีวิตในโลกสาธารณะโดยไปอาศัยอยู่ในโรงเรียนคอนเวนต์

นวนิยายเรื่องนี้ได้มีการเดินเรื่องเรียงเหตุการณ์ตามลำดับเวลา แคนการเรมกากำหนดให้ตัวละครเอกหญิง “แถมบู” เริ่มเล่าเรื่องของตนเองและครอบครัวในตอนเปิดเรื่อง โดยการเล่าย้อนถึงเรื่องราวในอดีตเกี่ยวกับพี่ชายของตนเองด้วยประโยคแรกดังนี้ “*I was not sorry when my brother died.*”³⁸ ประโยคดังกล่าวสร้างความรู้สึกสงสัยใคร่รู้ให้แก่ผู้อ่านอย่างยิ่ง เพราะผู้อ่านอยากที่จะติดตามเรื่องราวต่อไปว่า เหตุใด “ฉัน” ในประโยคดังกล่าวจึงไม่รู้สึกละใจอะไรเลยกับการตายของพี่ชายของตนเอง ทั้งๆที่โดยปกติแล้ว ความรู้สึกนี้จะไม่เกิดขึ้นกับคนที่เป็ญาติพี่น้อง ในทางตรงกันข้าม เมื่อมีการตายเกิดขึ้น ผู้เป็นญาติพี่น้องมักจะรู้สึกโศกเศร้าเสียใจกับการจากไปของสมาชิกในครอบครัว อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงแล้ว เธอกล่าวว่าการเสียชีวิตของพี่ชายและเหตุการณ์ต่างๆในชีวิตของเธอไม่สามารถแยกออกจากคนอื่นๆในครอบครัวของเธอได้ เธอเล่าถึงบุคลิกต่างตามมุมมองของตนเอง คำบอกเล่าของเธอช่วยเพิ่มความสนใจให้แก่ผู้อ่านมากยิ่งขึ้น ทำให้ต้องการค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในนวนิยาย

3.5 เนื้อเรื่อง

วรรณกรรมสตรีนอกระแสหลักมีจุดร่วมในการสร้างงานเขียนคือนำเสนอเนื้อเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิงในโลกที่สามที่มาจากชนชั้นล่างเป็นส่วนใหญ่ โดยอาศัยมุมมองของนักเขียนหญิงในโลกที่สาม ดังนั้นผู้อ่านจึงสามารถที่จะเข้าใจถึงสภาพชีวิตของกลุ่มผู้หญิงในโลกที่สามในชนชั้นล่างผ่านมุมมองของตัวละครเอกหญิงที่เป็นคนในชนชั้นล่างโดยตรง นอกจากนี้ประสบการณ์ในการถูกกดขี่ทางเพศ ชนชั้น และเชื้อชาติของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายทั้งสามเรื่องเป็นประสบการณ์ต่างเชื้อชาติและต่างวัฒนธรรม กล่าวคือ ประสบการณ์ในสังคมสิงคโปร์เชื้อสายจีนที่ยึดถือวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม สังคมอียิปต์ที่ยึดถือวัฒนธรรมอิสลาม สังคมซิมบับเวที่ยึดถือวัฒนธรรมโซนา ดังนั้นการเล่าเรื่องโดยนักเขียนจากสามประเทศจึงช่วยทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงพัฒนาการของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายทั้งสามเรื่องที่อยู่คนละประเทศและต่างวัฒนธรรม

³⁸ Tsitsi Dangarembga, *Nervous Conditions*, p. 1.

นวนิยายเรื่อง *The Bondmaid* นำเสนอชีวิตของห่านซึ่งเป็นตัวละครเอกหญิงที่เกิดในสังคมจารีตของสิงคโปร์ กฎของตระกูลในลัทธิขงจื้อมีอิทธิพลต่อคนสิงคโปร์เชื้อสายจีนเป็นอย่างมาก แม่ของห่านต้องแบกรับภาระต่างๆภายในบ้านตามลำพัง เธอต้องฟังพารายใต้ของสามี เมื่อพ่อทอดทิ้งแม่ แม่จึงขายห่านให้แก่ตระกูลเพื่อความอยู่รอด ห่านจึงต้องย้ายไปอยู่ในตระกูลตามการปูพื้นเรื่องของนักเขียน ต่อมาเธอต้องเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองในตระกูล ห่านรู้ว่าสถานภาพของเธอในตระกูลแตกต่างจากสถานภาพในบ้านของเธอ สิ่งหนึ่งที่เหมือนกันคือการตกอยู่ในอำนาจของผู้ชาย ในตอนเด็กเธอเห็นแม่ของเธอปฏิบัติต่อพ่อราวกับบ่าวปฏิบัติต่อนาย เมื่ออยู่ในตระกูล เธอต้องเรียนรู้หน้าที่ของคนรับใช้ ครั้นเมื่อโตขึ้นเธอก็เรียนรู้ว่า ผู้หญิงที่อยู่ในชนชั้นล่างอย่างพวกเธอเป็นเพียงวัตถุทางเพศของนายจ้าง อย่างไรก็ตาม เธอก็หลงรักนายจ้างผู้มีชื่อว่า “นายน้อยอวู” ความรักที่เกิดขึ้นระหว่างห่านและนายน้อยอวูซึ่งเป็นตัวละครเอกฝ่ายชาย เป็นความรักที่มีเรื่องของชนชั้นเข้ามาเกี่ยวข้อง สถานภาพของนายจ้างหนุ่ม แตกต่างจากสถานภาพของสาวใช้ประจำตระกูลของตนเองอย่างลิบลับ สถานภาพของสาวใช้ในยุคนั้นไม่แตกต่างไปจากทาส พวกเธอไม่ได้รับค่าจ้างใดๆทั้งสิ้น จะเห็นได้ว่า สาวใช้ส่วนใหญ่ถูกขายโดยพ่อแม่ที่มักจะขายลูกสาวของตนให้กับตระกูลที่ร่ำรวยในสังคม การที่เจ้านายซึ่งอยู่ในชนชั้นสูงจะรักและแต่งงานอยู่กับสาวใช้ในชนชั้นล่างจึงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก พวกเขาถูกกีดกันจากคนรอบข้าง ห่านเองก็ถูกสาวใช้ด้วยกันเกลียดชังและกั่นแก้ง โดยเฉพาะตัวละครเด่นที่มีชื่อว่า “มิลลิ” ซึ่งเป็นคู่หมั้นของนายน้อยอวู และได้แต่งงานกับเขาในเวลาต่อมา ถึงแม้ว่าความรักของทั้งสองจะมีอุปสรรคเพียงใดก็ตาม แต่ห่านก็พยายามฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆจนได้เป็นภรรยาของนายน้อยอวู ทั้งสองตกเป็นของกันและกันอย่างลับๆโดยที่ไม่มีผู้ใดล่วงรู้ จนกระทั่งห่านเริ่มตั้งท้อง

เมื่ออย่างของนายน้อยอวูรู้ความจริงว่า ห่านตกเป็นเมียของนายน้อยอวูแล้ว เธอก็เอยปากไล่ห่านออกจากตระกูล นับตั้งแต่ห่านออกมาจากตระกูลแล้วจนกระทั่งตาย เธอก็ไม่ได้กลับไปตระกูลอีกเลย

สำหรับนวนิยายเรื่อง *Woman at Point Zero* มีเนื้อหาของเรื่องที่กล่าวถึงชีวิตที่รันทดของผู้หญิงในชนชั้นล่างผู้มีชื่อว่า “เฟอคอส” ในสังคมที่เฟอคอสใช้ชีวิตอยู่เป็นสังคมที่เต็มไปด้วยการเอารัดเอาเปรียบและการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน เฟอคอสค้นพบความจริงข้อหนึ่งคือ คนในสังคมยอมขายศักดิ์ศรีของตนเอง เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์มากที่สุด ผู้หญิงหลายคนตัดสินใจยึดอาชีพเป็นโสเภณีเพราะไม่มีทางเลือกอื่น เนื่องจากพวกเธอมาจากชนชั้นล่าง บางคนมีอาชีพเป็นลูกจ้างในบริษัทต่างๆที่รู้ว่าเงินค่าตอบแทนมีจำนวนไม่มาก ท่ามกลางสังคมที่โหดร้ายผู้ชายคอยจ้องหาโอกาสที่จะกระทำทารุณต่อผู้หญิง ผู้หญิงจำนวนมากต้องตกเป็นเหยื่อของผู้ชายเหล่านั้นโดยที่ไม่มีโอกาสหนีเอาตัวรอดได้

อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่า การที่เฟอคอสต้องกลายเป็น โสเภณีเป็นเพราะอำนาจแบบชาย เป็นใหญ่ของพ่อ ลุง สามี รวมทั้งผู้ชายในสังคมที่ครอบงำผู้หญิงมองเห็นผู้หญิงเป็นเหยื่อ ผู้ชายทุกคนที่เข้ามาในชีวิตของเฟอคอสล้วนเป็นผู้ที่กดขี่เธอ สถานภาพของผู้หญิงในชนชั้นล่างอย่างเธอ รวมทั้งเพศสภาพของผู้หญิงทำให้เธอไม่ได้รับโอกาสในสังคม ตั้งแต่เลิกงานโตเธอได้รับการกดขี่จากคนในครอบครัวมาโดยตลอด เมื่อเธอแต่งงานและย้ายไปอยู่กับสามี เขามองเห็นเธอเป็นเพียงวัตถุทางเพศเท่านั้น เธอถูกเขาทุบตีทำร้ายจนต้องหนีออกจากบ้านของสามี เมื่ออยู่ในโลกสาธารณะเธอก็ยังคงตกเป็นเหยื่อของผู้ชายต่อไป ถึงแม้ว่าเธอจะละทิ้งอาชีพโสเภณีเพื่อไปทำงานเป็นพนักงานบริษัท โดยหวังที่จะมีศักดิ์ศรีในอาชีพของเธอ แทนที่จะยึดอาชีพโสเภณีต่อไป ผู้บริหารระดับสูงของบริษัทกลับหิบบิ้นความสะดักสะบายนให้แก่เฟอคอส โดยมีเรื่อนร่างของเธอเป็นข้อแลกเปลี่ยน ส่วนอิบราฮิมพนักงานในบริษัทที่เธอหลงรักก็ยอมทิ้งเธอไปแต่งงานกับลูกสาวประธานบริษัทเพราะต้องการแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง เมื่อสังคมแสดงความโหดร้ายต่อเธอ คังนั้นเธอจึงหันกลับไปยึดอาชีพโสเภณีอีกครั้งหนึ่ง เธอสามารถกลับไปมีชีวิตที่สุขสบายเหมือนเช่นแต่ก่อน

ในเวลาต่อมาเมื่อเธอถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐร่วมมือกับพวกตะวันตกหาทางล้วงละเมิดทางเพศต่อเธอ เธอก็ต้องต่อสู้ดิ้นรนจนสามารถหลุดพ้นจากอำนาจทั้งสอง เมื่อแมงดาเข้ามาในชีวิตของเธอ เธอต้องต่อสู้กับอำนาจของผู้ชายอีกครั้งหนึ่ง การฆาตกรรมแมงดาเป็นสาเหตุที่ทำให้เธอถูกจับกุม เธอไม่ยอมรับข้อหาในการจับกุม เพราะเธอคิดว่าแมงดาเป็นคนชั่วที่แสวงหาผลประโยชน์จากเธอ โดยอาศัยอำนาจแบบชายเป็นใหญ่ซึ่งเป็นอำนาจที่กดขี่เธอมาตลอดชีวิต การกล่าวประนามผู้ชายทุกคนว่าเป็นพวกกดขี่ทำร้ายผู้หญิงโดยอาศัยอำนาจแบบชายเป็นใหญ่ทำให้เธอถูกประหารชีวิต

ส่วนนวนิยายเรื่อง *Nervous Conditions* นำเสนอชีวิตของตัวละครเอกหญิงแถมบูซึ่งเป็นเด็กผู้หญิงพื้นเมืองโซนาที่ยากจน พ่อแม่ของเธอมิรายได้หลักจากการประกอบอาชีพกสิกรรม ชีวิตในบ้านของแถมบูเป็นชีวิตที่ยากลำบาก เธอต้องต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางเพศที่พ่อแม่สร้างขึ้น บุคคลทั้งสองให้ความหมายแก่นฮาโมพีชายของเธอ ในฐานะที่เป็นผู้สืบสกุล ส่วนเธอเป็นเพียงเด็กผู้หญิงที่จะต้องเติบโตขึ้นเพื่อแต่งงานและย้ายไปอยู่กับสามี คังนั้นทั้งพ่อและแม่จึงไม่ได้สนับสนุนด้านการศึกษาแก่เธอ ในทางตรงกันข้าม พี่ชายของเธอกลับได้รับการส่งเสริมจากพ่อแม่และลุงผู้เป็นพี่ชายของพ่อ ภายในบ้านแถมบูเรียนรู้ความหมายของผู้หญิงจากแม่ของเธอ ในวัยเด็กแม่ของแถมบูบอกเธอว่า ความดำเป็นสิ่งที่ไม่ดี เมื่อตอนที่ย่าของเธอยังมีชีวิตอยู่ย่าเคยเล่าถึงความโหดร้ายของพวกผิวขาวที่มาขี่ที่ทำกินของพวกโซนาโดยใช้วิธีการต่างๆ นานา คำพูดของแม่และย่าเป็นคำพูดที่ผู้เขียนปูพื้นฐานให้แก่แถมบูเพื่อสร้างน้ำหนักในเรื่องการมองเห็นความเหลื่อมล้ำทางเชื้อชาติให้แก่เธอในเวลาต่อมา

ในเวลาต่อมาผู้เขียนกำหนดให้เธอต้องออกจากบ้านเพื่อไปเรียนหนังสือและพักอยู่ที่บ้านของลุงหลังจากที่พี่ชายเสียชีวิตลง ในขณะที่แทนบูอาศัยอยู่กับครอบครัวของลุง เธอก็ประสบกับปมปัญหาต่างๆ มากมายตามทีผู้ประพันธ์สร้างขึ้น ปัญหาที่เกิดขึ้นภายหลังการย้ายมาอยู่ที่บ้านของลุงได้แก่ ปัญหาเรื่องการถูกกดขี่ทางเพศและการตกเป็นอาณานิคมของตะวันตกทางความคิด ซึ่งนอกเหนือไปจากการตกอยู่ภายใต้อาณานิคมของอังกฤษทางด้านการเมือง แทนบูต้องตัดสินใจเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาที่เธอกำลังเผชิญอยู่ เธอค้นพบว่าลุงของเธอเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในครอบครัว ทุกคนภายในครอบครัวต้องให้ความเคารพยำเกรงและเชื่อฟังลุงอย่างเคร่งครัด ไม่มีใครสามารถต่อต้านกับอำนาจของลุงได้ ในที่สุดเธอก็รู้ว่าตนเองต้องหาทางหลุดพ้นจากอำนาจของลุง การย้ายไปเรียนต่อที่โรงเรียนคอนเวนต์ช่วยให้เธอเป็นอิสระจากลุง แต่แล้วเธอก็พบว่าตนเองต้องพบกับความเหลื่อมล้ำทางเชื้อชาติ เพราะโรงเรียนแห่งนี้ให้ความสำคัญกับพวกผิวขาวมากกว่าพวกผิวดำ เธอรู้ดีว่าพวกผิวขาวต้องการล้างสมองให้เธอเป็นพวกของเขาแต่เธอก็ปฏิเสธที่จะตกเป็นเหยื่อ โดยอาศัยการเตือนตนเองอยู่ตลอดเวลา

3.6 กลวิธีการประพันธ์

ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมสตรีนอกระแสหลัก นักเขียนมักจะนำกลวิธีการประพันธ์แบบต่างๆ มาใช้ในงานของตนเอง ดังนั้นผู้อ่านจึงสามารถมองเห็นมุมมองที่หลากหลายที่นักเขียนต้องการจะนำเสนอแก่ผู้อ่าน ในบางครั้งนักเขียนอาจจะใช้ตำนานเป็นแก่นเรื่องในนวนิยาย หรืออาจจะนำเรื่องราวทางด้านประวัติศาสตร์มาสอดแทรกลงไปในเรื่องเพื่อปูพื้นให้แก่นวนิยาย นอกจากนี้นักเขียนบางคนอาจจะใช้บทกวีประกอบเนื้อเรื่องเพื่อสร้างอารมณ์ให้แก่ผู้อ่าน สำหรับนวนิยายทั้งสามเรื่องที่น่าสนใจ นักเขียนมีการใช้กลวิธีในการประพันธ์ที่น่าสนใจคือ การใช้รูปแบบผสมผสาน กล่าวคือ ในนวนิยายแต่ละเรื่องจะปรากฏรูปแบบของกลวิธีการประพันธ์ที่แตกต่างกัน ได้แก่ การใช้ภาษาพื้นเมือง ซึ่งเป็นภาษาดั้งเดิมของนักเขียน การสอดแทรกวัฒนธรรมดั้งเดิม และการใช้สัญลักษณ์ ในลำดับต่อไปจะกล่าวถึงกลวิธีที่นักเขียนนำมาใช้ในการประพันธ์พอสังเขป ดังนี้

3.6.1 การใช้ภาษาพื้นเมือง

ในนวนิยายเรื่อง *The Bondmaid* เราจะเห็นว่า นักเขียนนำภาษาจีนซึ่งเป็นภาษาดั้งเดิมของชาวจีนมาสอดแทรกไว้ในนวนิยายตลอดทั้งเรื่อง การจงใจที่จะใช้ภาษาจีนในนวนิยายบ่งบอกถึงความต้องการของนักเขียนที่จะรักษาอัตลักษณ์ของคนสิงคโปร์เชื้อสายจีนเอาไว้ ถึงแม้ว่าลิมจะใช้ภาษาอังกฤษในการถ่ายทอดเรื่องราวของนวนิยาย แต่เธอก็ไม่ลืมที่จะสอดแทรกภาษาจีนเอาไว้เพื่อ

แสดงให้เห็นผู้อ่านมองเห็นถึงวัฒนธรรมทางด้านภาษาของจีนที่มีอายุมาช้านาน และสร้างความภาคภูมิใจให้แก่คนสิงคโปร์เชื้อสายจีนในฐานะที่มีอารยธรรมอันเก่าแก่เป็นของตนเอง ที่สำคัญคือยังเป็นการต่อต้านวัฒนธรรมตะวันตกที่แฝงตัวเข้ามาพร้อมกับเจ้าอาณานิคมตะวันตกอีกด้วย เพราะการรักษาวัฒนธรรมทางด้านภาษาในภาษาอังกฤษให้คงอยู่ต่อไปจะช่วยให้ภาษาจีนไม่ถูกกลืนหายไปในวันวัฒนธรรมตะวันตก

“Here she is,” thought Li-Li as Han entered the room to join the line of ang pow³⁹ receiving bonmaids. As always, the sense of triumph was mixed with the exasperation of necessarily demeaning herself through involvement with a servant girl.”⁴⁰

จากข้อความที่ยกมาข้างต้นเราจะเห็นว่า คำว่า “ang pow” เป็นคำในภาษาจีนที่นักเขียนนำมาสอดแทรกไว้ในนวนิยายที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าคำนี้เป็นคำในภาษาจีนก็ตาม แต่ผู้คนส่วนใหญ่ในทวีปเอเชียก็มักจะคุ้นเคยกับคำนี้ การเลือกใช้คำที่เป็นภาษาจีนแต่เป็นที่รู้จักของคนในประเทศอื่นด้วยเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ภาษาจีนไม่สูญหายไป นอกจากนี้การใช้ภาษาจีนสอดแทรกอยู่ในงานเขียนของนักเขียนยังเป็นการสร้างความเป็นชาตินิยมให้แก่คนสิงคโปร์เชื้อสายจีน ทำให้พวกเขารู้สึกรักและหวงแหนในวัฒนธรรมด้านอื่นของตนเอง นอกเหนือจากวัฒนธรรมทางด้านภาษา

สำหรับนวนิยายเรื่อง *Woman at Point Zero* เราจะมองเห็นการใช้ภาษาพื้นเมืองในนวนิยายด้วยเช่นเดียวกัน เป็นที่น่าสังเกตว่า ถึงแม้ว่าผู้อ่านจะไม่สามารถเข้าใจภาษาพื้นเมืองที่นักเขียนนำมาสอดแทรกไว้ แต่อย่างน้อยการอาศัยบริบทของคำที่อยู่ข้างเคียงคำที่เป็นภาษาพื้นเมืองจะช่วยให้ผู้อ่านสามารถเดาได้ว่าคำที่นักเขียนสนใจสอดแทรกลงไปนั้นเกี่ยวข้องกับเรื่องใด

“Every Friday morning he would put on a clean galabeya and head for the mosque to attend the weekly prayer.”⁴¹

³⁹ อังเปาแปลว่าซองสีแดง ในที่นี้หมายถึงเงินที่ผู้ใหญ่มอบให้เฉพาะคนในครอบครัวหรือสกุลเดียวกันในวันตรุษจีน ซึ่งถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติกรให้อังเปานี้อาจจะขยายวงไปถึงคนที่รักใคร่นับถือเหมือนญาติ โปรคอ่าน จิตรา ก่อนันทเกียรติ, *ธรรมเนียมจีน: มีเหมือน มีต่าง มีแปลก* พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: จิตรา, 2546), หน้า 26-29.

⁴⁰ Catherine Lim, *The Bondmaid*, p. 246.

⁴¹ Nawal El Saadawi, *Woman at Point Zero*, p. 12.

“My galabeya often slipped up my thighs, but I paid no attention until the moment when I would glimpse my uncle’s hand moving slowly from behind the book he was reading to touch my leg.”⁴²

การใช้คำว่า “galabeya” ซ้ำกันในเนื้อเรื่องหลายจุดช่วยให้ผู้อ่านเกิดความมั่นใจในการเดาความหมายของคำว่า “galabeya” ผู้อ่านสามารถคาดเดาความหมายของคำว่า “galabeya” ที่นักเขียนสอดแทรกไว้ในนวนิยายได้ว่า “galabeya” คงจะหมายถึงชุดหรือเสื้อผ้าที่ตัวละครสวมใส่ รวมทั้งจินตนาการถึงลักษณะของชุดประเภทนี้ได้โดยอาศัยคำภาษาอังกฤษที่อยู่ข้างเคียงเป็นส่วนประกอบในการสร้างจินตนาการให้แก่ตนเอง

ส่วนนวนิยายเรื่อง *Nervous Conditions* นักเขียนได้ใช้ภาษาพื้นเมืองของตนเองไว้ในนวนิยายด้วยเช่นกัน ผู้อ่านสามารถคาดเดาได้ว่าคำที่นักเขียนนำมาสอดแทรกไว้ในเนื้อเรื่องน่าจะมี ความหมายเกี่ยวข้องกับเรื่องใดโดยอาศัยบริบทของคำที่อยู่ข้างเคียงคำที่เป็นภาษาพื้นเมืองนั่นเอง

“On this particular November afternoon that we were expectation Nhamo home, my mother decided to water her vegetables-rape, covov, tomatoes, derere and onions-which she grew on a plot that had been my grandmother’s, quite close to the homestead although still a quarter of an hour’s walk away.”⁴³

คำว่า “derere” ที่ปรากฏอยู่ในข้อความข้างต้นแทรกรวมอยู่กับคำภาษาอังกฤษที่มีความหมายเกี่ยวกับพืชผักและคำว่า “vegetables” ซึ่งเป็นคำสำคัญและมีความหมายครอบคลุมถึงกลุ่มคำที่หมายถึงพืชผักชนิดต่างๆ ช่วยให้ผู้อ่านคาดเดาได้ว่า คำว่า “derere” น่าจะหมายถึงพืชผักชนิดหนึ่ง และเป็นพืชผักที่สร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวของตัวละครเอกหญิงเทมบู

3.6.2 การสอดแทรกวัฒนธรรมดั้งเดิม

จากนวนิยายเรื่อง *The Bondmaid* เราจะเห็นการสอดแทรกวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมของนักเขียนอย่างจงใจตลอดทั้งเรื่องซึ่งแสดงให้เห็นว่า นักเขียนต้องการให้ผู้อ่านมองเห็นคุณค่าความสูงส่งของวัฒนธรรมจีนที่ทัดเทียมกับวัฒนธรรมของชาติอื่น ในเวลาเดียวกันวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมที่

⁴² Ibid., p. 14.

⁴³ Tsitsi Dangarembga, *Nervous Conditions*, p. 8.

ปรากฏในนวนิยาย สามารถใช้เป็นบทเรียนที่สำคัญสำหรับผู้่านในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมซึ่งประกอบด้วยลัทธิขงจื้อ ลัทธิเต๋า และพุทธศาสนานิกายมหายานได้เป็นอย่างดี

สปิทเฟซผู้เป็นนรรับใช้ปัญญาอ่อนในตระกูลวูยอมใช้แรงงานของตนเองอดกับโคมไฟที่สวยงามโดยการผ่าฝืนให้แก่เจ้าของร้านขายโคมไฟ สาเหตุที่เขาทำเช่นนี้เป็นเพราะเขาต้องการนำโคมไฟของเขาไปมอบให้แก่ทานในเทศกาลไหว้พระจันทร์ เทศกาลนี้มักจะจัดขึ้นในวันที่ 15 ของเดือน 8 ซึ่งมักจะตรงกับเดือนกันยายนหรือไม่กี่เดือนตุลาคม ในวันนี้คนสิงคโปร์เชื้อสายจีนจะเดินขบวนพาเหรด พร้อมทั้งถือโคมไฟที่ตกแต่งประดับประดาอย่างสวยงาม นอกจากนี้ยังมีการกินขนมไหว้พระจันทร์อีกด้วย⁴⁴ หลังจากที่สปิทเฟซผ่าฝืนเสร็จแล้ว เขาก็ได้รับโคมไฟจากเจ้าของร้านเป็นการตอบแทน เขาจึงนำมันมามอบให้แก่ทาน

“Spitface brought the lantern to the girl Han in a whoop of joy. She received it eagerly, with the same energy she sometimes rejected his less acceptable gifts. She thought, trembling with joy, I will take it to him. He will like it because it is so beautiful.”⁴⁵

การนำเสนอเทศกาลไหว้พระจันทร์ในงานเขียนของลิมจะช่วยให้ผู้่านได้เรียนรู้ถึงวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม ในขณะเดียวกันคนสิงคโปร์เชื้อสายจีนก็จะได้สืบสานวัฒนธรรมของตนเอง โดยการเรียนรู้และศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับวัฒนธรรมของพวกเขา นอกเหนือจากวัฒนธรรมที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้

ในนวนิยายเรื่อง *Woman at Point Zero* เราจะมองเห็นความชัดเจนในการนำเสนอวัฒนธรรมอิสลามของนักเขียน ผู้่านสามารถมองเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมอิสลามที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของชาวมุสลิมในอียิปต์ ทุกอย่างก้าวของชีวิตจึงต้องอาศัยหลักของศาสนาเป็นเครื่องชี้นำ

⁴⁴ กัลยา ซาคิยานันท์, *หน้าต่างสู่โลกกว้าง วิจารณ์ พงศ์ทรงกูร (ผู้แปล)* (กรุงเทพมหานคร: หน้าต่างสู่โลกกว้าง, 2539), หน้า 102.

⁴⁵ Catherine Lim, *The Bondmaid*, p. 166.

ทุกวันศุกร์พ่อของเฟอคอสต้องไปเข้าพิธีละหมาดเหมือนกับชาวมุสลิมคนอื่นๆ ในการละหมาดชาวมุสลิมทุกคนจะต้องแสดงความสำรวมและตั้งใจประกอบพิธี สำหรับพ่อของเทมบูเขามิได้ศรัทธาต่อศาสนาอิสลามแม้แต่น้อย เขาไม่เคยใส่ใจกับหลักของศาสนา มีหน้าที่ยังปฏิบัติหลักของศาสนาโดยอาศัยความเห็นแก่ตัวเป็นหลัก เขาอาศัยการตีความทางศาสนาแบบเข้าข้างตนเองเพื่อให้ตนเองได้รับประโยชน์แต่เพียงฝ่ายเดียว ดังนั้นถึงแม้ว่าเขาจะอยู่ท่ามกลางชุมชนที่นับถือศาสนา แต่เขากลับมิได้มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจแม้แต่น้อย การไปเข้าร่วมพิธีละหมาดของเขาเป็นเพียงการไปพบปะสังสรรค์กับเพื่อนๆของเขา นอกจากพ่อของเฟอคอสที่มีได้แสดงความสำรวมในขณะที่ประกอบพิธีละหมาดแล้ว พวกพ้องของพ่อก็มีพฤติกรรมไม่แตกต่างไปจากพ่อของเฟอคอสเลย เฟอคอสเล่าให้ผู้อ่านฟังถึงพฤติกรรมของพ่อและพวกพ้องของเขาในขณะที่ร่วมพิธีละหมาดที่ปราศจากการสำรวม

*"I Saw them as they watched what went on around them with wary, doubting, stealthy eyes, eyes ready to pounce, full of an aggressiveness that seemed strangely servile."*⁴⁶

จากคำบอกเล่าของเฟอคอสเกี่ยวกับความประพฤติกของผู้ที่กำลังเข้าร่วมพิธีละหมาดแสดงให้เห็นว่าพวกเขามีได้มีความตั้งใจที่จะประกอบพิธีดังกล่าว การกระทำของพวกเขาก็เป็นเพียงแค่การแสดงกิริยาอาการเลียนแบบผู้ประกอบพิธีละหมาดเท่านั้น สำหรับการไปละหมาดที่ถูกต้องนั้น ผู้ที่ละหมาดต้องนั่งฟังคุฏบะฮ์ (คำอบรมตักเตือน) ด้วยความสงบ อยู่ในท่าที่ที่สำรวม ไม่เหลียวซ้ายแลขวา⁴⁷ จากการสอดแทรกวัฒนธรรมอิสลามในงานเขียนของเฮ็ด ชัดคาวิจะเห็นได้ว่า นักเขียนต้องการรักษาวัฒนธรรมอิสลามเอาไว้มิให้ถูกรบงำโดยวัฒนธรรมตะวันตก ถึงแม้ว่าเหตุการณ์ในนวนิยายจะอยู่ในช่วงเวลาที่อิทธิพลของตะวันตกแผ่ขยายเข้ามาในอียิปต์ในฐานะหุ่นส่วน ชาวต่างชาติที่รัฐบาลให้ความสำคัญอย่างมากก็ตาม แต่นักเขียนก็ปฏิเสธการตกอยู่ในอำนาจของตะวันตก การสอดแทรกวัฒนธรรมประจำชาติเป็นการธำรงรักษาวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่สืบไป อีกทั้งยังเป็นการช่วยให้ชาวต่างชาติได้เรียนรู้วัฒนธรรมอิสลาม และก่อให้เกิดความเข้าใจในอัตลักษณ์ของชาวมุสลิมได้อย่างดี

ส่วนในนวนิยายเรื่อง *Nervous Conditions* นักเขียนต้องการแสดงให้เห็นผู้อ่านเรียนรู้วัฒนธรรมของชนพื้นเมืองโซนา วัฒนธรรมดังกล่าวเป็นเครื่องชี้นำในการดำเนินชีวิตของพวกเขา การ

⁴⁶ Nawal El saadawi, *Woman at Point Zero*, p. 40.

⁴⁷ เสาวนีย์ รุจิระอัมพร-จิตต์หวมวด, *วัฒนธรรมอิสลาม* (กรุงเทพมหานคร: เจริญผล, 2522), หน้า 233.

สอศแทรกวัฒนธรรมลงในนวนิยายเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้วัฒนธรรมของพวกเขาไม่เสื่อมสลายไป นอกจากนี้ยังเป็นแนวร่วมที่แข็งแกร่งสำหรับพวกเขาโลกที่สามด้วยกันที่พอจะวิพากษ์จุดอ่อนของตะวันตก การเย้ยอ้างประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรมของตะวันตกว่ามีความสูงส่งกว่าวัฒนธรรมของชาติอื่นเนื่องจากเป็นวัฒนธรรมที่เก่าแก่ มีความเจริญมาช้านานจึงไม่น่าเชื่อถือ เพราะวัฒนธรรมโซนามีความเก่าแก่และตกทอดมาจากบรรพบุรุษนานนับพันปีแล้ว

ในนวนิยายเรื่องนี้เราจะเห็นตัวละครในเรื่องเกิดความขัดแย้งกันระหว่างวัฒนธรรมโซนาและวัฒนธรรมตะวันตก ในขณะที่ตัวละครฝ่ายหนึ่งต้องการรักษาอัตลักษณ์ของชนพื้นเมืองโซนาเอาไว้ แต่ตัวละครอีกฝ่ายหนึ่งกลับต้องการละทิ้งอัตลักษณ์ของตนเอง โดยการอ้างถึงความทันสมัยของตะวันตก แคมบูรู้สึกไม่พอใจและเกิดความโมโหที่ฮามอผู้เป็นพี่ชายของเธอเป็นคนเห็นแก่ตัว ก่อนหน้านี้เขามีหน้าที่เรียนหนังสือและช่วยครอบครัวทำงานด้านการเกษตร หลังจากที่เขาย้ายไปอยู่ที่บ้านของลุงเขาก็ยกเรื่องการเรียนรู้ของตนเองมาเป็นข้ออ้างเพื่อจะได้ไม่ต้องรับผิดชอบเรื่องงาน ในครอบครัว เขาพยายามละทิ้งอัตลักษณ์ของพวกเขาโดยมองเห็นว่า พวกเขาเป็นพวกกล้าหลัง และมีความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก ส่วนลุงของเขาซึ่งเป็นคนของพวกตะวันตกมีความเป็นอยู่ที่ทันสมัยและสะดวกสบาย เมื่อแคมบูเฒ่าว่าแท้จริงแล้วลุงและสมาชิกในครอบครัวของเขาเป็นผู้ที่รักษาความเป็นโซนาเอาไว้ ซึ่งผิดกับฮามอที่ปฏิเสธความเป็นโซนาแต่เพียงผู้เดียว แต่ฮามอกลับโต้แย้งแคมบูว่า ครอบครัวของลุงมิได้ใช้ชีวิตแบบพวกเขาแม้แต่น้อย พวกเขาทุกคนใช้ชีวิตแบบชาวตะวันตก

แคมบูบอกพี่ชายของเธอว่า ครอบครัวของลุงใช้มือเปิบอาหารในเวลาที่พวกเขารับประทานอาหาร แต่พี่ชายของเธอกลับบอกว่าพวกเขามีอุปกรณ์ในการรับประทานอาหารของตนเอง มิได้ใช้มือเปิบอาหารเหมือนพวกแคมบู

“‘Did you want them to embarrass us?’ he retorted. ‘It they had wanted knives and forks, where would we have taken them from? But in their own home they use them. Each one has his own plate with his own portion of food and his knife and fork. (...)’”⁴⁸

การจงใจนำวัฒนธรรมโซนาในเรื่องการใช้มือเปิบอาหารมาสอศแทรกในนวนิยายของนักเขียนมิใช่การประจานความกล้าหลังของตนเอง หากแต่นักเขียนต้องการรักษาอัตลักษณ์ของตนเองเอาไว้ การรับประทานอาหารด้วยมือแสดงถึงการรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมของพวกเขา

⁴⁸ Tsitsi Dangarembga, *Nevous Conditions*, p. 48.

โชนาที่มีมาช้านาน และเป็นการสร้างบรรยากาศในการรับประทานอาหารอีกรูปแบบหนึ่ง นอกจากนี้การที่นักเขียนสร้างตัวละครนาโมให้กลับกลายเป็นคนเห็นแก่ตัว หลังจากที่เขาไปใช้ชีวิตแบบตะวันตกเป็นการล้อกับวัฒนธรรมตะวันตกในแง่ที่ว่า ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมตะวันตกจะช่วยให้พวกโชนาได้รับความสะดวกสบายขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็เปลี่ยนนิสัยของพวกโชนาให้กลายเป็นคนเห็นแก่ตัว มองเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเหมือนอย่างที่ว่าพวกตะวันตกเข้ามาดักดวงผลประโยชน์ในประเทศโรตเซียได้แต่เพียงฝ่ายเดียว

3.6.3 การใช้สัญลักษณ์

ในนวนิยายเรื่อง *The Bondmaid* เราจะพบว่านักเขียนนำสัญลักษณ์มาใช้เพื่อแทนความหมายสิ่งต่างๆ มากมาย สัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่น่าสนใจคือสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายของเพศชาย สัญลักษณ์ดังกล่าวคือหยกรูปเทพเจ้าหยางที่ร้อยติดกับสร้อยข้อมือของแม่หาน และเป็นสมบัติที่ติดตัวแม่เพียงจีนเดียวเท่านั้น สัญลักษณ์นี้ถือว่าเป็นสัญลักษณ์พิเศษ เพราะนักเขียนสมมุติขึ้นแทนสิ่งที่ต้องการแสดงเป็นพิเศษในเรื่องนี้เท่านั้น จากเรื่อง *The Bondmaid* หานใช้สร้อยข้อมือร้อยแผ่นหยกแทนความหมายของเพศชาย เธอให้คำมั่นสัญญาแก่นายน้อยวูว่า หากเธอให้กำเนิดบุตรชายเมื่อไรก็ตาม เธอจะมอบสร้อยร้อยแผ่นหยกเส้นนี้ให้แก่เขา และหมายความว่านายน้อยวูจะได้บุตรชายไว้สืบสกุล ในที่สุดเธอก็คลอดบุตรชายออกมา เธอดีใจอย่างมากที่ตนเองสามารถให้กำเนิดทายาทแก่ตระกูลวูได้ เธอสั่งให้สปีทเฟซริบนำสร้อยเส้นนี้ไปมอบให้แก่นายน้อยวูทันที เมื่อเขาเห็นสร้อยเส้นนี้ เขาก็รู้ทันทีว่าในเวลาที่เขาได้บุตรชายไว้สืบสกุลแล้ว การใช้หยกที่มีรูปเทพเจ้าหยางเป็นสัญลักษณ์แทนเพศชายแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญแก่อำนาจหยางซึ่งเป็นอำนาจที่มีอยู่ในตัวของมนุษย์ และสัมพันธ์กับอำนาจของเทพเจ้าหยาง ในนวนิยายเรื่องนี้ นักเขียนชี้ให้ผู้อ่านมองเห็นถึงอำนาจของเทพเจ้าหยางที่อยู่เหนือเทพธิดาหยิน ในขณะที่เดียวกันก็แสดงให้เห็นถึงอำนาจหยางในตัวของผู้ชายที่อยู่เหนืออำนาจหยินด้วย อำนาจหยางซึ่งเป็นอำนาจของผู้ชายเป็นอำนาจที่ยิ่งใหญ่ ดังนั้นจึงสัมพันธ์กับอำนาจแบบชายเป็นใหญ่ ในสังคมลึงคโปร้เชื้อสายจีน คนในสังคมกระแสนี้ให้ความสำคัญแก่เพศชายมากกว่าเพศหญิง การให้กำเนิดบุตรชายจะทำให้สถานภาพของผู้เป็นภรรยาดีขึ้นกว่าเดิม เธอจะได้รับการเคารพยกย่องและความเกรงอกเกรงใจจากคนในครอบครัวของสามี จะเห็นได้ว่า บุตรชายของเธอคือผู้ที่สร้างอำนาจในครอบครัวของสามีให้แก่เธอ สปีทเฟซริบมาพบหานเพื่อนำสร้อยข้อมือของแม่ไปมอบให้แก่ นายน้อยวูตามคำสั่งของหาน เมื่อนายน้อยวูได้เห็นสร้อยข้อมือเส้นนี้ เขาก็จะรู้ได้ทันทีว่าในเวลาเดียวกันนี้ได้บุตรชายไว้สืบสกุลแล้ว

"He now hurried towards Han on the bed, looking extremely worried. He looked with deep perplexity at the baby Han removed the bracelet from her wrist and gave it to him.

"Take this to the master Wu," she said. (...)"⁴⁹

ทั้งห่านและนายน้อยต่างตกลงทำสัญญากันได้โดยใช้สร้อยข้อมือของห่านเป็นสัญลักษณ์แทนความเป็นเพศชายของลูก สัญลักษณ์นี้เป็นสัญลักษณ์พิเศษที่ไม่มีใครล่วงรู้ นอกจากห่านและนายน้อยเพียงสองคนเท่านั้น

ส่วนในนวนิยายเรื่อง *Woman at Point Zero* นักเขียนสร้างสัญลักษณ์พิเศษให้แก่ตัวละครเอกหญิงเฟอคอสด้วยเช่นกัน สัญลักษณ์ดังกล่าวได้แก่สัญลักษณ์รูปวงแหวน เฟอคอสแทนความหมายวงแหวนด้วยสายตาของแม่ จากเรื่องนี้เราจะเห็นเฟอคอสกล่าวถึงวงแหวนสองวงที่เปรียบเสมือนเป็นดวงตาของแม่ที่คอยเฝ้าดูความเป็นไปของเฟอคอส วงแหวนสองวงนี้เชื่อมโยงกับสายสัมพันธ์ระหว่างแม่และเฟอคอส ในวัยเด็กเฟอคอสมีความรู้สึกว้าแม่ของเธอเฝ้ามองดูเธออยู่ใกล้ๆ ถึงแม้ว่าแท้จริงแล้วแม่ของเธอจะมีได้อยู่ในพื้นที่ที่เฟอคอสปรากฏตัวอยู่ก็ตาม ด้วยความคิดที่ว่าเธอมีแม่คอยดูแลอยู่ข้างกาย ดังนั้นเธอจึงรู้สึกอบอุ่นและมีความสุข ครั้นในเวลาต่อมาเธอก็กลับรู้สึกว้าวงแหวนสองวงที่เปรียบเสมือนดวงตาผู้เดิมของแม่กลับกลายเป็นดวงตาของคนแปลกหน้า สำหรับเธอไปเสียแล้ว เธอรู้สึกว้าความอบอุ่น ความสุข และความผูกพันระหว่างเธอกับดวงตาของแม่คู่นั้นมันได้สูญหายไป ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะอำนาจแบบชายเป็นใหญ่ของพ่อที่มากบดบังและขวางกั้นวงแหวนที่เป็นดวงตาของแม่นั่นเอง อำนาจของพ่อสามารถตัดขาดสายสัมพันธ์ระหว่างแม่และเฟอคอสให้ขาดจากกัน ดังนั้นเฟอคอสจึงรู้สึกอ้างว้างโดดเดี่ยว เธอจึงไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ในโลกสาธารณะได้อีกต่อไป

เฟอคอสบรรยายลักษณะของวงแหวนสองวงให้ผู้อ่านฟังอย่างคลุมเครือว่า วงแหวนทั้งสองวงประกอบด้วยสีขาวและสีดำ นอกเหนือจากนี้เธอไม่สามารถอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวงแหวนที่เป็นสัญลักษณ์แทนดวงตาของแม่ได้อีก

"(...) Two eyes that alone seemed to hold me up. To this very moment I do not know whether they were wide or marrow, nor can I recall if they were surrounded by lashes or not. All I can remember are two rings of intense white

⁴⁹ Catherine Lim, *The Bondmaid*, p. 330.

around two circles of intense black. I only had to look into them for the white to become whiter and ...”⁵⁰

จากข้อความที่ยกมาจะเห็นได้ว่า นักเขียนใช้วงแหวนสองวงเป็นสัญลักษณ์แทนดวงตาของแม่ที่มีลักษณะเป็นทรงกลม ในช่วงแรกเฟอคอสรู้สึกคุ้นเคยกับวงแหวนสองวงนี้ เธอมองเห็นว่าวงแหวนทั้งสองวงคอยโอบอุ้มและคุ้มครองดูแลเธอให้ปลอดภัย แต่การที่เธอไม่สามารถจดจำลักษณะของวงแหวนคู่นี้ได้ เป็นเพราะสายสัมพันธ์ระหว่างแม่และเธอได้ถูกตัดขาดไปแล้ว ดังนั้นเธอจึงแทบจะไม่เหลือภาพแห่งความทรงจำเกี่ยวกับวงแหวนซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนดวงตาของแม่อีกเลย

สำหรับนวนิยายเรื่อง *Nervous Conditions* นักเขียนกำหนดสัญลักษณ์ที่เป็นข้อตรงข้ามระหว่างโรค Anorexia Nervosa และ ความสมบูรณ์ในเรือนร่างของผู้หญิงพื้นเมืองโซนา* โรค Anorexia Nervosa หรือโรคกลัวอ้วน เป็นโรคที่ผู้หญิงตะวันตกกลัวกันอย่างมาก พวกเขาถือว่าตนเองจะมีเรือนร่างที่อ้วนท้วนสมบูรณ์ และดูไม่สวยงาม ด้วยเหตุนี้เองพวกเขาจึงรับประทานอาหารเพียงเล็กน้อยจนกระทั่งไม่ยอมรับรับประทานอาหารอีกเลย⁵¹ ส่วนผู้หญิงโซนากลับมีความสุขกับการรับประทานอาหารเช้า เนื่องจากพวกเขาได้รับการปลูกฝังในเรื่องของความเชื่อมาจากวัฒนธรรมพื้นเมืองโซนาที่ว่า ผู้หญิงโซนาที่มีรูปร่างอ้วนคือผู้หญิงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ดังนั้นเราจึงเห็นได้ว่าในขณะที่ผู้หญิงตะวันตกพยายามลดความอ้วน แต่ผู้หญิงโซนากลับต้องการให้ตนเองมีร่างกายที่สมบูรณ์มากขึ้น จากเรื่องเราจะเห็นการนำโรคกลัวอ้วนและความเชื่อดังกล่าวมาใช้เป็นสัญลักษณ์ในนวนิยายเพื่อเชื่อมโยงกับประเด็นเรื่องลัทธิอาณานิคม โดยนักเขียนกำหนดให้โรคกลัวอ้วนแทนความหมายของพวกตะวันตก ส่วนความอุดมสมบูรณ์ของเรือนร่างผู้หญิงโซนาแทนความหมายของพวกพื้นเมืองโซนา ในเวลาเดียวกันนักเขียนก็กำหนดให้ตัวละครหญิงนยาซาซึ่งเป็นผู้หญิงโซนาได้รับผลกระทบจากลัทธิอาณานิคมโดยไม่รู้ตัว ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับนยาซาจากการสวามิภักดิ์ของชาวตะวันตกของเธอ หลังจากที่เธอมีโอกาสดูไปศึกษาต่อในอังกฤษ เมื่อเธอกลับมาที่บ้านเกิดเมืองนอน เธอกลับชื่นชมและหลงใหลในความเป็นตะวันตก เธอพยายามประพฤติตน

⁵⁰ Nawal El Saadawi, *Woman at Point Zero*, p. 17.

* การนำโรค Anorexia Nervosa และความสมบูรณ์ในเรือนร่างของผู้หญิงพื้นเมืองโซนามาเป็นสัญลักษณ์แบบขั้วตรงข้ามนี้สอดคล้องกับแนวคิดแบบคู่ขนานของตะวันตกที่ใช้วิธีการแบ่งแยกสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นคู่ตรงข้าม อาทิ ผู้ชายและผู้หญิง คำและชาว ตะวันออกและตะวันตก กลางวันและกลางคืน

⁵¹ The U.S. Department of Health and Human Services, Office on Women's Health.

Anorexia-Easy to Read [Online]. 2005. Available from:

<http://www.4woman.gov/faq/easyread/anorexia-etr.htm> [200.July3]

เลียนแบบพวกตะวันตก เมื่อพ่อของเธอบังคับให้เธอรับประทานอาหารเพื่อให้ร่างกายอ้วนท้วนสมบูรณ์ เธอกลับฝ่าฝืนคำสั่งของพ่อโดยปฏิเสธที่จะรับประทานอาหารเข้าไปเพราะกลัวว่าตนเองจะอ้วนนั่นเอง

นยาชาเริ่มมีรูปร่างผ่ายผอมลงกว่าเดิมมากขึ้นทุกวัน ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะเธอไม่ยอมรับประทานอาหารนั่นเอง เธอปฏิเสธที่จะดื่มน้ำผลไม้ที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย

“Yet it was serious. Nyasha was losing weight steadily, constantly, rapidly. It dropped off her body almost hourly and what was left of her was grotesquely unhealthy from the vital juices she flushed down the toilet.”⁵²

การปฏิเสธที่จะรับประทานอาหารของนยาชาทำให้เธอเทน้ำผลไม้ทิ้งลงในโถส้วม การกระทำที่เกิดขึ้นมาจากความจงใจของนักเขียนที่ต้องการสร้างอัตลักษณ์ของนยาชาให้ขัดแย้งกับอัตลักษณ์ของผู้หญิงโซมาโดยอาศัยโรค Anorexia Nervosa เป็นสัญลักษณ์แทนความเป็นตะวันตก ความหลงใหลชาติตะวันตกทำให้นยาชาต่อต้านคำสั่งของพ่อ และความเชื่อของวัฒนธรรมโซมาโดยมิได้ใส่ใจกับสุขภาพของตนเองแม้แต่น้อย

จากการใช้สัญลักษณ์ในนวนิยายเรื่องนี้ทำให้มองเห็นได้ว่า โรค anorexia Nervosa เป็นสัญลักษณ์ที่แทนความหมายของสถานะแห่งความตื่นตระหนกของพวกโซมานั่นเอง เนื่องจากโรคนี้สร้างความวิตกกังวลให้แก่ตัวละครนยาชาในเรื่องการรับประทานอาหาร นยาชาต้องคอยควบคุมเรื่องการกินอาหารเพื่อให้ร่างกายซูบผอม ในเวลาเดียวกันเธอก็วิตกกังวลว่าการกินอาหารเข้าไปจะทำให้เธอรูปร่างอ้วน ดังนั้นเธอจึงเคร่งเครียดอยู่กับเรื่องการกินอาหาร สภาพจิตใจของนยาชาก็ไม่แตกต่างไปจากสภาพจิตใจของพวกโซมาซึ่งตกอยู่ภายใต้การปกครองของเจ้าอาณานิคม สภาพของการตกเป็นอาณานิคมทำให้พวกโซมาไม่สามารถล่วงรู้ชะตากรรมในอนาคตของตนเอง

จากการศึกษานวนิยายทั้งสามเรื่องพบว่านักเขียนได้สร้างพัฒนาการของตัวละครเอกหญิงในชั้นล่างจากการเรียนรู้สิ่งต่างๆรอบตัวตามบทบาทและหน้าที่ของผู้หญิงที่ถูกกำหนดโดยสังคมแบบปิตาธิปไตย ซึ่งมีอิทธิพลของตะวันตกครอบงำอยู่ จากผลกระทบที่เกิดจากการถูกกดขี่โดยอำนาจแบบปิตาธิปไตยและอำนาจตะวันตก ตัวละครเอกจึงหากวิถีต่างๆ มีผลทำให้ตัวละครเหล่านี้เลือกใช้วิถีที่แตกต่างกันไป

⁵² Tsitsi Dangarembge, *Nervous Conditions*, p. 199.

จากการศึกษาจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์วรรณกรรมสตรีนอกระแสดั้งเดิมของนักเขียนหญิงโลกที่สาม ทำให้เรามองเห็นว่า นักเขียนกลุ่มนี้มีได้นำเสนองานเขียนของตน เพื่อระบายความทุกข์ยากที่ได้รับจากการถูกกดขี่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น พวกเขาอย่างอาศัยงานเขียนเป็นเครื่องมือในการต่อสู้ทางด้านการเมือง เพื่อเรียกร้องให้ผู้ชายยอมรับความเท่าเทียมกันทางด้านสถานภาพระหว่างผู้ชายและผู้หญิงในสังคม เลิกล้มการกดขี่และทำร้ายผู้หญิง รวมทั้งการกดขี่ทางเชื้อชาติที่พวกตะวันตกกระทำต่อพวกโลกที่สาม วรรณกรรมสตรีนอกระแสดั้งเดิมปฏิบัติเสรีอัตลักษณ์ประติมากรรมที่ตะวันตกสร้างให้แก่ผู้หญิงโลกที่สามตั้งแต่ยุคประวัติศาสตร์ การที่นักเขียนเลือกใช้นวนิยายเป็นเครื่องมือในการต่อต้านกับอำนาจของผู้ชาย และอำนาจของตะวันตกเป็นเพราะงานเขียนประเภทนี้เข้าถึงผู้คนได้ทุกกลุ่ม นอกจากนี้ นักเขียนยังสามารถเลือกใช้กลวิธีการประพันธ์ที่เหมาะสมในนวนิยายของตนเอง

การใช้ขนบของนวนิยายแนว Bildungsroman เป็นกรอบในการเดินเรื่องของนวนิยาย ทำให้นักเขียนสามารถสอดแทรกแนวคิดในเรื่องการต่อต้านอำนาจทั้งสองในนวนิยายได้อย่างลงตัว โดยกำหนดให้ตัวละครเอกหญิงเรียนรู้ความหมายของผู้หญิงในพื้นที่ที่แตกต่างกัน นักเขียนสอดแทรกวัฒนธรรมของโลกที่สามลงไปในงานเขียน เพื่อแสดงถึงความทัดเทียมกันในเรื่องอารยธรรมระหว่างอารยธรรมของโลกที่สาม และอารยธรรมของนานาประเทศ มุมมองของนักเขียนในเรื่องการปฏิบัติเสรีตะวันตกสอดคล้องกับแนวคิดหลังตะวันตก นอกจากนี้ นักเขียนยังเสนอกลวิธีในการต่อรองกับอำนาจทั้งสองลงไป พร้อมทั้งสร้างบุคลิกของตัวละครเอกหญิงให้เป็นคนเข้มแข็งและกล้าหาญ